

Šiame numery

LIETUVOS UNIVERSITETO SUKAKČIAI ARTĖJANT.
KŪRYBINIŲ TALENTŲ EKONOMIJA.
APIE LIETUVIŲ ARCHITEKTŪRĄ AMERIKOJE.
ŽMOGUS, KURIS PRAMATĖ ASTRONAUTIKĄ.
RAIMONO KETURIOS DAINOS.
NAUJAS DR. SABALIŪNO MOKSLO DARBAS.
ČAIKOVSKIO GYVENIMAS EKRANE.
XVIII LIETUVISKŲ STUĐIJŲ SAVAITĖ.
REMBRANDTO AMŽIAUS SESĖLYJE.
DIDMIESCIO PROBLEMAS.
NAUJI LEIDINIAI.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
SPYGLIAI.

Lietuvos universiteto sukakčiai artėjant

Pasikalbėjimas su sukaktuvinio leidinio redaktorium Pr. Cepėnu

Vytauto Didžiojo universiteto didieji rūmai

KULTŪRINĖ PARASĖ

Kūrybinių talentų ekonomija

Su artėjančiu rudeniu prasidės didėjantis organizacinės, visuo-
meninės veiklos sezonas. Mūsų
visuomeninė veikla yra pašven-
tinta siekimais Lietuvai laisvės,
pastangomis išlaikyti lietuvių
ir didelės pagarbos yra verti tie,
kurie į ją jungiasi, o ypatingai
turime įvertinti tuos, kurie sutin-
ka užimti vadovaujančius postus.

Visi žinome, kad tokia veikla
yra vykdoma idealistų, kurie ne-
gauna jokio atlyginimo, kurie sa-
vo laisvalaikį ir net būtina poilsį
skiria lietuvių tautos reikalams.

Bet mūsų negausiai tautai, ne-
turinčiai sąlygų pilnai atsiskleis-
ti, nes tėvynėje varžo okupantas,
o išsvijoję mes esame tik įnamiai
svetimoje aplinkoje, labai svarbu
tikslus visų pajėgų sunaudojimas.
Visuomeninė veikla yra la-
bai svarbi, bet tai dar ne viskas.
Mes išblėsimė, susiniveluosime,
paskėsime svetimųjų jūroje, jeigu
nesireikšime ir kūrybinėje srityje.

Jeigu visuomeninė veikla dau-
giau ribojasi savoje aplinkoje, tai
kūrybinio talento poleikiai gali
virsti tarptautine kalba, tarptau-
tiniams laimėjimams, kurie gali at-
nešti ir daug dėmesio amžiais iš-
kankintai tautai, daug simpatijų.
Apskritai kūryba turi didesnes iš-
likimo galimybes kaip savųjų,
taip ir svetimųjų tarpe.

Todėl labai svarbu, kad mūsų
pajėgieji talentai turėtų galimai
geresnes sąlygas atsiskleisti. Savo
talentaus jie bus prašę eiliniams,
jie bus plačiau matomi ir girdimi,
ir visada susidarys pagunda juos
įtraukti į visuomeninių pareigų
pirmaujančias pozicijas. Ne vien-
nas čia ir duodasi įtraukiamas
to gundymo, nes jie yra plataus
supratimo ir jautrios sąžinės, ra-
gūnami nenori dezertyruoti iš vi-
suomeninių postų, į kuriuos kar-
tais būna stumiami.

Bet čia jie daugeliu atvejų įsta-
tomai į poziciją, kurią gali atlikti
bet kuris kitas. O jų išskirtinis
talentas lieka laiko ir jėgų stokes
suaržytas, jo reikšimosi galimy-
bės mažėja ir susidaro mūsų tau-
tai kultūriniai nuostoliai.

Taigi, būtų svarbu, kad mūsų
rašytojai, menininkai, mokslininkai
ir kiti kūryboje plačiau išsiskleis-
ti galintieji talentai nebūtų
prislegiami kasdienio visuomeniš-
ko darbo naštomis, o kad patys
koncentruotųsi į savo kūrybinę
sritį ir joje duotų didesnį tautai
įnašą, negu gašdami nesibaigiančių
posėdžių tauškalyne.

Turime atminti, kad mūsų ra-
šytojai ir eilė kitų talentų negali
susidaryti sau ir šeimai pragyve-
nimo iš savo kūrybos darbo. Kas-
dieni duonai jiems reikia išjungti
į įstaigos, įmonės darbą, belie-
ka tik kuklūs laisvalaikiai. Jeigu
ir juos iš jų atimsime, ką gi jie
galės kūrybinėje srityje mums be-
duoti?

Sakytume net dar daugiau. Ne-
tik neturime grobti nuo mūsų ta-
lentingųjų žmonių jų kūrybai pri-
klausomo laiko, bet dar padidinti
medžiaginę paramą jų talentui
atsiskleisti. Turime nemažai žmo-
nių, kurie yra gabūs finansinėje
srityje. Labai gerai. Tegu nors ir
visi lietuviai bus pakeliami į mili-
jonierius. Tuo tik pasidžiaugtu-
me. Tačiau kaip kūrėjas dalį sa-
vo talento skiria tautos kultūri-
niams lobiams sukurti, taip ga-
bus ekonomistas, finansininkas
gali dalį savo laimėjimų skirti
taip pat tautos kultūriniam lo-
biam. Mecenatams reikštis —
labai platus laukas. Mecenato
skirtoji suma bus ta jo laimėjimų
dalis, kuria daugiau nei tik jis,

Didžioji laisvosios Lietuvos
mokslo, kultūros šventovė — Vy-
tauto Didžiojo universitetas —
faktinai buvo įkurtas 1922m.
Tačiau jo statusas jau buvo pa-
ruoštas 1921 metais, todėl yra
prasmes jau dabar pradėti minėti
auksinę mūsų pagrindinės švie-
timo mokyklos sukaktį.

Šiuo klausimu ypatingai gau-
sios medžiagos yra surinkęs bu-
vęs Lietuvių enciklopedijos redak-
torius Pranas Cepėnas, dabar su
redagavęs "Lietuvos universiteto"
jubilineinį elidinį, kuris jau yra
spaudoje. Į jį kreipėmės su
eile klausimų, į kurios duotuosius
jo atsakymus čia ir spausdi-
name:

1. Kas palenkė Lietuvos vyriausybę imtis Lietuvos universitetą steigti?

Klausimas gal būtų tikslesnis
ne apie universiteto steigimą,
bet apie universiteto atsteigimą
Lietuvoje, nes istoriškai Lietuvoje
universitetas Vilniaus Jėzuitų
akademijos vardu jau veikė nuo
1579 m., vėliau nuo 1803 m. Vil-
niaus universiteto vardu — ligi
1832 m., kada Rusijos caras Mika-
lojus I jį uždarė, svarbiausia kaip
savo liberaliomis idėjomis pavojingą
Rusijos absoliutizmui.
Nors po to universiteto uždary-
mo Vilniuje dar dešimtį metų
veikė dvi, bet tik specialių moks-
lų aukštosios mokyklos, būtent
Medicinos — Chirurgijos akade-
mija ir Dvasinė akademija, ta-
čiau reikia pažymėti, kad aukš-
tosios mokyklos universiteto pras-
me ir specialių aukštųjų mokyk-
lų Lietuvoje jau nebuvo nuo 18-
42 m.

Lietuvos švietesnioji visuome-

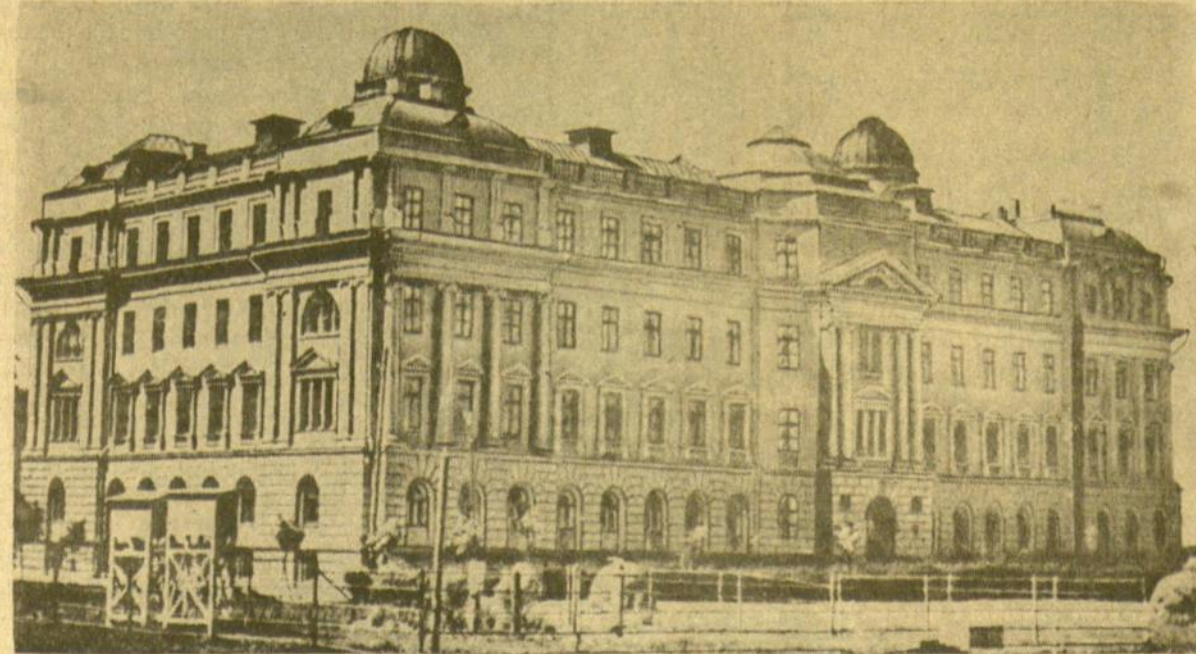
ne visą laiką jautė ir sunkiai iš-
gyveno tą didelę Lietuvai pada-
rytą skriaudą švietimo ir mokslo
reikalu, todėl pradžioje Lietuvos
bajorijos atstovai įvairiomis pro-
gomis prašė Rusijos carų vėl leis-
ti aukštinę mūsų pagrindinės švie-
timo mokyklos sukaktį.

universitetas Kaune, bet ne Vil-
niuje dėl Sovietų Rusijos, o vė-
liau Lenkijos okupacijų.

2. Kokius sunkumus teko nugalėti organizuojant universitetą?

— Kaip kiekvienam naujaku-
riui, taip ir naujai atsikūrusiai
valstybei daug ko trūksta. Taip
ir atsteigtajam universitetui Kau-
ne visiškai nebuvo universiteto
reikalams pritaikytų pašalpų, la-
bai trūko mokslo priemonių, la-
boratorių, įrengimų bei medžia-
gu, bibliotekos ir universitetinių
vadovėlių lietuvių kalba. O kas
svarbiausia — trūko savos prity-
rusios profesūros ir kitokio moko-
mojo personalo. Netruko tik en-
tuziazmo ir noro dirbti. Tasai en-
tuziazmas ir nulėmė universite-
to augimą bei klestėjimą. Iš pat
pradžios buvo pasirinkta labai tei-
singa kryptis kiek tik įmanoma iš-
siversti savomis mokslo pajėgo-
mis ir iš užsienio kviestiti tik tuos
mokslininkus specialistus, be ku-
rių vienas ar kitas fakultetas tik-
rai negalėjo išsiversti. Šis klaus-
darytas ir pradėjo veikti Lietuvos

Tad savojo universiteto reika-
las Lietuvoje buvo labai aktualus
ir pribrendęs, todėl Lietuvos Vals-
tybės taryba 1918 m. gruodžio
mėn. 5 d. nutarė atsteigti Vilniu-
je Lietuvos universitetą, priėmė
universiteto statutą, pagal kurį
1922 m. vasario 16 d. buvo at-
darytas ir pradėjo veikti Lietuvos

Fizikos - chemijos instituto rūmai Kaune vokiečių okupacijos laikais. Sugriauti II Pasaulinio karo metu.

KULTŪRINĖ KRONIKA

• Dabarties kankiniai. Lietu-
vos vyskupo, kunigu ir tikinčių-
jų kryžiaus kelias antrojeje Sovie-
tų okupacijoje. Sitokių pavadini-
mu stambus veiklas jau paruoš-
tas spaudai. Susidarė mašinėle
rankraščio per 300 puslapių. Čia
duodamas sąrašas okupantų už-
darytų bažnyčių, suminimi ryž-
tingo tikėjimo išpažinimo faktai o
kupantų bolševikų priespaudoje,
aprašoma vysk. Paltaroko tragedi-
ja, vysk. Karoso paskutinės die-
nos, sunkiausios aplinkybės su-
žeistiams ir kitiems pratinams
nešta religinė paguoda, džiukai
sovietų teismuose, žemaičiai kuni-
gai laisvės kovų sukuriuose, vysk.
Borisevičiaus kelias į mirtį, vysk.
Ramanausko tremtis į Sibirą, lie-
tuvų Kalėdos Vorkutoje, kunigo
mirtis partizanų bunkeryje, kun.
Mirono mirtis, kankinys arkiv.
vysk. Reinsys, arkiv. Matulionio
paukšta gyvybė, Klaipėdos baž-
nyčios drama, ivykiai Skiemonių
laukuose, komisaro Rugieniaus
geležinė letena, Dievas partiečių
širdyse, lietuvių kankinių por-
tetai, jaunoji kunigų karta, kalio-
nio ir budelio susitikimas, Lietu-
vos kunigų sąrašas ir jų likimas.

• Dabarties kankiniai. Lietu-
vos dvasinėje akademijoje, pralei-
tas dienas Mogileve ir Taline,
darbuotė su lietuviškuoju jauni-
mu Voroneže, pavojinga kelionė
per frontą į Lietuvą, veiklą Vil-
niuje.
Atsiminimai labai gyvi, vaiz-
dūs, apima labai audringą revo-
lucijos ir Lietuvos atsikūrimo
laikotarpį. Juose duodamas turi-
ningas ano meto gyvenimo fonas,
smulkmeningai supažindinama
su eile ano laiko lietuvių veikė-
jų, kovų prieš žandarus ir vokie-
čius okupantus, įpinta daug nuo-
širdžių ir atvirų paties M. Krupa-
vičiaus pasipaskojimų, atsklei-
džiamos ano meto lietuviško jauni-
mo nuotaikos ir kovos, supažin-
dinama su visa eile to meto lie-
tuvų intelektualų ir kultūros iš-
staigų Lietuvoje ir Rusijoje. Atsi-
minimai lengvai skaitomi ir in-
triguojantieji. Kalbą peržiūrėjo
rašytojas V. Ramonas. Leidžia
Lietuviškos Knygos klubas. Šiuos
atsiminius M. Krupavičiui pa-
sauliniam yra surašęs dr. V. Litas.

• Lietuvių kalba ir liuanisti-
ka Vakarose po II Pasaulinio
karo, pagal prof. A. Klimo surink-
tus duomenis, daugelyje mokslo
įstaigų dėstoma arba igyjamos
priemonės tų dalykų mokymui.
Šioje srityje pasirėmė JAV-se
Pensylvanijos univ., Pensylva-
nijos valst. univ., Northwestern,
Harvard, Yale, Rochester univ.,
JAV armijos kalbų mokykla Mon-
terey, Calif.; Kanadoje — Mc-
Gill univ., Vokietijoje: Miuncheno,
Bonnos, Koelno, Heildelber-
go, Saarlando, Ruhro (Bocum),
Frieburgo, Gotingeno, Regens-
burgo, Berlyno, Leipcjgo univ.,
Austrijoje — Vienos univ.; Sveica-
rijoje — Neuchatelio, Berno u-
niversitetai; Skotijoje — Glasgo-
vo univ.; Anglijoje — Reading
univ.; Olandijoje — Amsterdamo
ir Leideno univ.; Norvegijoje —
Oslo univ.; Svedijoje — Upp-
salo ir Stockholmo univ.; Dan-
ijoje — Aarhus univ.; Italijoje

— Milano univ.; Suomijoje —
Helsinkio univ.; Prancūzijoje —
Paryžiaus univ.; Australijoje —
Flinder univ.; Pietų Austr. ir Fa-
rash univ. Sydnejuje; Cekoslova-
kijoje — Prahos univ.; Lenkijoje
— Varšuvos, Poznanės, Kro-
kuvos univ.; Bulgarijoje — Sofi-
joje. Prof. G. Ford turėjo vieną
studentą iš Ganos, kuris klausė
liet. kalbą, buvo vienas iš geriausių
studentų. Dr. A. Klimas tu-
rėjo iš Filipinų studente, kuri pra-
moko lietuviškai skaityti.

• Julijos Švabaitės poezijos kny-
ga "Pavogtos miego minutės" jau
paruošta spaudai. Knygos skyriai:
Requiem klasės laugam, Virtuvės
laikrodis, Rožių augintojai.

• Dail. Jonas Tričys, baigęs
vienos knygos iliustravimą, pa-
skutiniu metu daugiausia dirba
medžio graviuroje (B. Jerome por-
tretas). Skicuoja peizažus. Jo pla-
nuose yra ir aliejinė tapyba.

18-ji lietuviškų studijų savaitė

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)
Žvilgsnis į patriarchalinę lietuvių šeimą

Labiau tradicinių studijų savaitę žvilgsnis — lietuvių Tėvynėje ir pasaulyje — išreiškė šiemetinis kultūrinis ir sociologinis pasikaitis ciklas. Giliausias šaknis tėvynės palietė jaunas sociologijos daktaras Gerhards Bauras (buvęs Vasario 16 gimnazijos mokinys) savo paskaitoje: „Lietuvių tradicinė šeima ir kaimas“. Tai paskaita buvo dalis santraukos iš disertacijos, už kurią prelegentas šių metų pradžioje Heidelbergo universitete yra gavęs sociologijos daktaro laipsnį. Dr. Bauras atskleidė lietuvių ūkininko senąją šeimyną kaip gerai veikiantį ūkinį bei socialinį organizmą, kuriame kiekvienas narys atlikdavo jam paskirtą uždutį ir gaudavo atitinkamą aprūpinimą. Ypač originalus patriarchalinės lietuvių šeimos bruožas — broliavys. Per diskusijas paaiškėjo, kad broliavos stiprų atspindį galima sutikti ir naujojo lietuvių literatūroje, kaip tai liudija Vaižganto „Dėdės ir dėdienės“ ir Alės Rūtos „Trumpa diena“.

Kaip visu tuo aprūpindavo savo narius patriarchalinė lietuvių šeima, taip panašus ir ją buvo senasis kaimas. Jame senieji ūkininkai sudarydavo savotišką seniųjų tarybą, kurios nuosprendžiams paklusdavo visos kaimo šeimos. Pallegėlių bei ligonių slaugymu rūpindavosi vyresniojo amžiaus moterys. Elgetų ir našlaičių aprūpinimas turėjo kolektyvinį pobūdį. Sutelktinis darbas buvo vykdomas per talkas. Tai svarbus ne vien socialinis, bet ir kultūrinis veiksnys, nes talkos turėjo nemažos reikšmės tautosakos kūrimui bei išlaikymui.

Naujosios lietuvių muzikos slenkstys

Su naujaisiais Lietuvos laikais buvo susijusi Valterio Banaičio (iš Bonnos) paskaita apie Juozą Gruodį, kaip simfoninės muzikos kūrėją, o šio kompozitoriaus kūrinį ištraukus geru magnetofono aparatu iliustravo J. Klimaitis. — Pažymėjęs, kad J. Gruodis daug laiko yra skyręs administraciniam ir pedagoginiam dar

bui, išgudęs keletą kompozitorių (A. Račiūna, A. Budriūna, J. Juozeliūna, V. Klova), kuriais Lietuva gali didžiuotis, davęs nemažai vokalinės ir kamerinės muzikos kūrinių, prelegentas sustojo prie klausimo, ar J. Gruodis buvo originalus, tai tiesa. Tačiau jį būtų galima pavadinti „archaistu“, nes Gruodis pasinaudojo senovinėmis lietuvių sutartinėmis, norėdamas savo kūriniams suteikti lietuvišką charakterį.

J. Gruodį kaip simfoninės muzikos kūrėją subrandino (1920-1924 m.) Leipzigo konservatorija, kurią jis baigė aukščiausiu pažymiu. Šitam laikotarpiui ir tuoj po jo ėjusiems metams priklausio tokie garsūs J. Gruodžio simfoniniai kūriniai kaip „Rudenėlis“, „Simfoninis prologas“, „Gyvenimo šokis“. Prie vadinamosios programinės muzikos J. Gruodis atėjęs į gyvenimo pabaigą. Tuo atžvilgiu žymus jo kūrinyje — „Iš Lietuvos praeities“ (1939). Po jo sekė „Variacijos orkestrui lietuvių dainų temomis“, sukurtas jau bolševikmety (1945). Iš jų buvo pademonstruota variacija su Ulijonos tema. Kompozitoriui slegiančios įtakos turėjo komunistų pasmerkimas Gruodžio gerbiama Sostakovičiaus už formalizmą. Yra žinių, kad silpna J. Gruodžio širdis sustojo plakti susiaurinto ūkinio, nes iš mūsų kompozitoriaus buvo reikalaujama pasirašyti pasmerkimą Sostakovičiui.

„Meilės, džiazio ir velnio“ autoriui — 70 metų

Dar arčiau prie mūsų dienų stovėjo dr. J. Grinius (iš Miuncheno) savo paskaitoje, skirtoje paminėti Juozo Grušo septyniadešimčiai metų (1901-1971). Toj paskaitoje prelegentas apžvelgė rašytojo dramaturgiją. Duodamas paskaitai vardą „Meilė, džiazas ir velnias“, J. Grinius norėjo išryškinti ne tik sukurtojo paskiausiasios dramos svarbą, bet ir rašytojo polinkį į filosofines-ontologines problemas.

Nors J. Grušas parašė kūrinių, susijusių su Lietuvos sovietine kasdienybe, tačiau toli gražu ne jie yra stipriausi rašytojo dramaturgijoj. Iš politiškai istorinių dramų („Herkaus Manto“, „Žmogaus be veido“ ir „Zigman-

to Sierakauskio“) geriausias kūrinyje — „Herkus Mantas“, žymiojo Prūsų sukilėlių vado tragedija, nors ją ir silpina kai kurie melodramatiški momentai (Herkaus sužadėtinės Kristinos atvykimas iš Vokietijos į sukilusių prūsų stovyklą, Herkaus „stebuklingas“ pabėgimas iš nelaisvės Karaliaučiaus pily). Dėl šitokių melodramatiškų neįtikėtinumų yra nukentėjusi ir „Adomo Brunzos paslapties“ drama, kurioj J. Grušas vaizduoja vidutinio lietuvio („talentingo roboto“) gniuždančią stovį totalistiniame režime (Hitlerio ir Stalino laikais).

Prelegentas teigė, kad į aukštą visumą žiūrovišką plotmę J. Grušas jau buvo pakilęs su pirmąja savo drama „Tėvu“ (1944), kur tiesa ir meilė atsiskleidžia kaip žmogiškosios būties pradai, o ne šiaip sau kaip konjunktūriniai jausmai, kokie tematyti komunistinių reikalavimų sužalotoj antrojojo „Tėvo“ redakcijoj, vardu „Tėvas ir sūnus“. Daugiausia idėjinio ir meninio atžvilgiu reikšmės J. Grinius skyrė „Meilės, džiazio ir velnio“ tragikomediškai, parašytai pagal integralinio realizmo koncepciją, nes velniškojo blogio ir angeliškojo gėrio grumtynėms išryškinti J. Grušas pavartojo visas dramines priemones nuo žydrų romantizmą, einant per klasiškinį realizmą, iki šių dienų siurrealistinio šurpo bei absurdo dramų. „Meilės, džiazio ir velnio“ tragikomedija, sutelkta apie valkataujančio jaunimo problemą, galėtų turėti pasisekimo Pariziaus ar New Yorko teatruose ir suteikti garbę Lietuvai, — teigė prelegentas — nors jos vardas dramoj ir neminimas.

„Zemininkai“ ir „bežemiai“

Daugiau į tremties-išėjimo neįvykęs gyvenančių Tėvynėje kultūrinis darbas buvo nukreiptas Vinco Natkevičiaus (Vasario 16 gimnazijos direktoriaus) paskaitoje: „Zemininkų“ ir „bežemių“ lyrinė poezija“. Prelegentas aptarė „Zemininkus“ taip, kaip jų „krikštėtatėvis“ dr. J. Girmius, pabrėždamas jų lyrikos siekimą prasmės, problemingumą (objektivityumo pastanga), skausmą dėl gimtosios žemės netekimo, duodamas kai kurių jų (Vyt. Mačernio, A. Niliūno, K. Bradūno,

J. Kėkšto, H. Nagio) kūrinius padeklamuoti studentams (A. Rygelytei, J. Sondui). Tačiau visi neįtampo J. Girmiaus užbrėžtuose rėmuose, nes prelegentas prie „Zemininkų“ kartos priskyė Vl. Šlaičiū ir J. Švabaitę (Diskusijose išryškėjo, kad „Zemininkus“ į srovę labiau susiejo prelegento minėti „Literatūros lankai“, negu pati antologija „Zemė“).

Charakterizuodamas IV kartą Lietuvos gimusių poetų, bet nieko jį nesukūrusių, prelegentas pavadino juos „bežemiais“. Nors beveik tradicija tapo tokiu laikyti Alg. Mackų, „Neornamentuotos kalbos generacijos“ autorių, tačiau ir čia to subjektyvaus „kulto“ rėmus prelegentas praplėtė, į „bežemių“ kartą įtraukdamas L. Sūtema, Vit. Bogutaitę, Danguolę Sadūnaitę, M. Saulaitę, drauge nurodydamas, kad jų poezija idėjinio atžvilgiu yra labai skirtinga.

Socialinio ir kultūrinio balanso mėginimas

Pagaliau išties išėjimo socialinius ir kultūrinis darbus ne tiek nagrinėjo, kiek istoriškai vaizdavo kun. Bronius Liubinas, kalbėdamas (dvidešimtmecio proga) apie Vokietijos lietuvių bendruomenę, kuri išsivystė iš Lietuvių tremtinių bendruomenės, veikusių anksčiau. Savo ilgoj paskaitoje prelegentas tiek daug suminėjo datų, skaičių, vardu protokolų ir kitokių faktų, kad korespondentas jaučiasi begėjis per tuotą nors jų dalį. Jau bus nemažai pasakyta, tik paminejus Bendruomenės centrinių organų darbus.

Tai bus: „Bendrėjos“ knygų leidimas, Vasario 16 gimnazijos įkūrimas, Rennhofo pilies įsigijimas nuosavybėn (ypač su Sveicarijos lietuvių pagalba), jos paruošimas gimnazijos moksleiviams gyventi ir mokyti, gimnazijai naujų patalpų pastatymas (su Amerikos lietuvių ir Vokietijos valdžios pagalba), jaunimo ir vaikų stovyklų organizavimas, rūpestis vargo mokyklomis, visuomenės darbuotojų suvažiavimai, „Informacijų“ leidimas ir kita. Iš prelegento duotų skaičių galima paminėti 265 posėdžius, kuriuos yra turėjęs Bendruomenės valdyba. Tarybos nariais yra buvę 42 asmenys, kurių 8 jau mirę. Ilga laiką Bendruomenės narių skaičius vis buvo spėliojamas ir nepastovus (kartais tai pareidavo nuo BALFo pašalpy). Tik 1967 metais (Vokiečių įstai-goms paraginys) buvo pravesta, tiesa, daug erzelio sukėlus, pilnateisių narių registracija. Jų dabar yra tūkstantis, o nepilnateisių narių bus kelis kart daugiau.

Pagerbti mirusieji dėl tėvynės

Į pačią Lietuvą žvilgsnis vėl nukrypo, minint 20 metų nuo prievartinės mirties dviejų žymių patriotų — Juozo Lukšos-Daumanto ir Juliaus Butėno, kurie iš Vakarų buvo grįžę į Lietuvą padėti prieš sovietinius okupantų kovojantiems „miško broliams“, su kuriais ir mirė. Paskaita apie šiuos du šaunius pareigės ir aukos vyrus jautriais žodžiais buvo perduota dr. K. J. Čeginsko LF Bičiulių susirinkimo rėmuose, tačiau joje dalyvavo ir savaitės klausytojų dauguma. Šita proga buvo suruošta tų dviejų rezistentų fotografijų, laiškų ir vieno antro daiktelio parodėlė.

Buvo taip pat malonu matyti, kaip jaunosios „Gintaro“ lie-

drauge su tautiniais drabužiais pasipuošusiomis ir prie gintarų sėdėjusiomis ponomis visai Tėvynės dienos popietei suteikė šventiškos nuotaikos.

Dvi popietės buvo demonstruojami iš Lietuvos gauti filmai: I. Simonaitytė, Maironis, M. K. Čiurlionis, „Muzikinis kaleidoskopas“. Tik nekantriai lauktas filmas apie Čiurlionio tapybą apvyly. Viena, jis buvo įkalbėtas angliškai; antra, nors buvo neblogai parodyti beveik visi M.K. Čiurlionio paveikslai, palydimi jo muzikos (nebuvo Zemaičių kapinių su kryžiais), tačiau paveikslų spalvos atrodė labai išblukusios. Tik nežinia, kas dėl to kaltas; ar filmuotojo juosta nebuvo pakankamai jautri spalvoms, ar Čiurlionio paveikslai jau bagia visai išblukti. Trečia, ta M. K. Čiurlionio erdvinga ir kosmiška tapybą atrodė išsprausa lyg į akligatvį, nes filmo pradžioj ir pabaigoj buvo demonstruojamos siauros Vilniaus gatvės sienos (tur būt, kur yra gyvenęs Čiurlionis).

Kas norėjo, tiems studijų savaitės dalyviams viena popietė buvo suruošta ekskursija apžiūrėti vėlyvojo baroko karališkąją pilį Ludwigsburge. Tačiau iškiliausia meninė nuotaika buvo penktadienį ir šeštadienį (VII.23-24), kada ne vien savaitės dalyviai turėjo progos pasigėrėti dviem skirtingo pobūdžio koncertais.

Tėvynės diena

Ivairiausias buvo penktadienis — Tėvynės diena. Pasibaigus gintaro parodėlei, po vakarienės buvo tėvynės valandėlė bažnyčioj. Čia greta dalyvių giesmių, pagiedotų bendrai chorų, dvi giesmės solo pagiedojė Laimutė Stepaitytė, vargonais palydima V. Banaičio, o religinį žodį šita proga tarė vyskupas A. Deksnys. Po to visi rinkosi į didįjį tėvynės valandės koncertą salėje. Į jį suvažiavo lietuviai ne tik iš Stuttgarto apylinkių, bet ir iš tolimesnių vietų — visi norėjo pamatyti ir išgirsti svečius ir viešnius iš Toronto.

Po gražaus dr. K. J. Čeginsko žodžio apie laisvės prasmę tautai, Toronto „Gintaro“ tautinių šokių grupė bei vyrų sk. Kairo kankininkės užviešpatavo salę. Mergaitės protarpiais tarp šokių jautriai paskambino kanklėmis, atsuonias dainas ir vieną M.K. Čiurlionio preliudą. Tik jom sunku buvo rungtis su energingais „Gintaro“ šokėjais bei jų grakščiomis partnerėmis. Jie atliko dvyliką šokių. Kuris jų buvo šauniau-sias ir grakščiausias, gal tegalėtų pasakyti specialistai. Tačiau ir nespecialistai buvo aišku, kad Karasiejų vadovaujamas „Gintaras“ buvo gerai susirepetavęs. Pvz. kai netikėtai vienas šokėjas išsinarino koją, tai du likę stambūs šokėjai ir be jo buvo taip darniai susokti, kad to trūkstančio šokėjo daug kas būtų nepastebėjęs, jeigu jo partnerė prieš šokį to nebūtų pasisakiusi viešai. Net kyla įtarimas, kad tai galėjo būti „triuksas“ parodyti, kaip darniai susišokę gintariškiai.

Buvo taip pat malonu matyti, kaip jaunosios „Gintaro“ lie-

tuvaitės prie savo dailių tautinių drabužių buvo priderinusios ir savo šukuosenas — jos visos buvo su kasomis (nekudotos, kaip kartais tenka matyti šokėjas kitų ansamblių fotografijose). Tarp torontiešių kanklių ir šokių (per jų pertrauką) tikra staigmena buvo Em. Jakutienės (iš Skotijos) deklamacijos. Jos intelingai išraiškiai interpretuojamą V. Mykoliaičio-Putino piemą „Vergą“ buvo malonu ir įdomu išgirsti, ypač tiems, kurie jo niekada nebuvo girdęje deklamuojant min-tinai.

Dainų rečitalis
Po triukšmingo ir gyvo Tėvy-

nės vakaro penktadienį, kai kas nuogastavo, kad gali išeiti nublukes šeštadienio solo dainų rečitalis, kurio atlikti iš Chicago buvo atskridusi Laimutė Stepaitytė, nes iš giesmių per Tėvynės valandėlę bažnyčioj buvo matyti, kad solistė nėra operinė dainininkė. Tačiau per rečitalį skeptikus viešnia gražiai nugalėjo savo kultyvuotu koloratūrinio sopranu. Klausytojai pasirodė santūresni, kol solistė dainavo tarptautinio garso (Mozarto, Shuberto, Donnizetti) kūrinius. Žymiai šilčiau publika reagavo antrojo rečitalio daly, kai suskam-bėjo lietuvių kompozitorių (St.

(Nukelta 1 7 dal.)

DR. C. K. BOBELIS
DR. B. B. SEITON
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv., 1 iki 7 popiet.; antr., penkt., 1-5, treč., ir šešt., tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko Kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirm., ir ketv., 1-4 ir 7-9; antr., ir penkt., 10-4; šešt., 10-2 val.

Ofs. 735-4477 Rez. PR 8-0960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJOS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Reszid. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUŠERJIA IR MOTERŲ LIGŲ GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
132 So. Kedzie Ave., WA 5-2870
Valandos pagal susitarimą. Jei ne-stalplepa, skambinti: MI 5-0001.

Ofiso Tel. PR 8-2220
Namu — rezid. — Pkrospekt 8-9081
DR. JANINA JAKŠKEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirm., antr., ketvirt., ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šešt., nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
VAL.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Treč., ir šešt., uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1881
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Treč., ir šešt., tik susitarus

DR. ALG. KAVALIONAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
5540 South Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Skambinti — 585-2525
Telef. veikia 24 val.

Tel. RELiance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: pirm., antr., ketvirt., ir penkt. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak., šešt., 12-2 val. p. p. ir treč., uždaryta

DR. IRĖNA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirm., antr., ketv., ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakare. Treč., nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šešt., 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 339-2919

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienius. Šeštadienis 12 iki 4 popiet.

Perskaitykite „Draugą“, duokite jį kitiems pasiskaityti.

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERJIA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEMlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą
Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

Ofiso HE 4-1818 Rez. 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71st ir Campbell Ave. kampas)
Ofiso laikinai uždarytas, apie at-darymą bus pranešta vėliau.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tūrina akis, Pritaiko atkūrimo ir „contact lenses“.
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7097
Valandos tik pagal susitarimą. Trečiadieniais uždaryta

DR. ZIGMOS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2390; ofiso ir rezidencijos
Pirmia ligonius tikėtai susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLES IR PROSTATO CHIRURGIJA
2656 West 63rd Street
Val. antr., nuo 1-4 popiet. ir ketvirt., nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RELiance 5-4410
Rez. G.Rovehill 6-0617
Valandos: pirm., ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-8296
Valandos: 2-8 v. v. penkt., 10-12 ryto, 2 iki 8 val. vak. Šešt., 1 iki 4 val. vak. Treč., ir šešt., uždaryta.
Reszid. tel. WA 5-3099

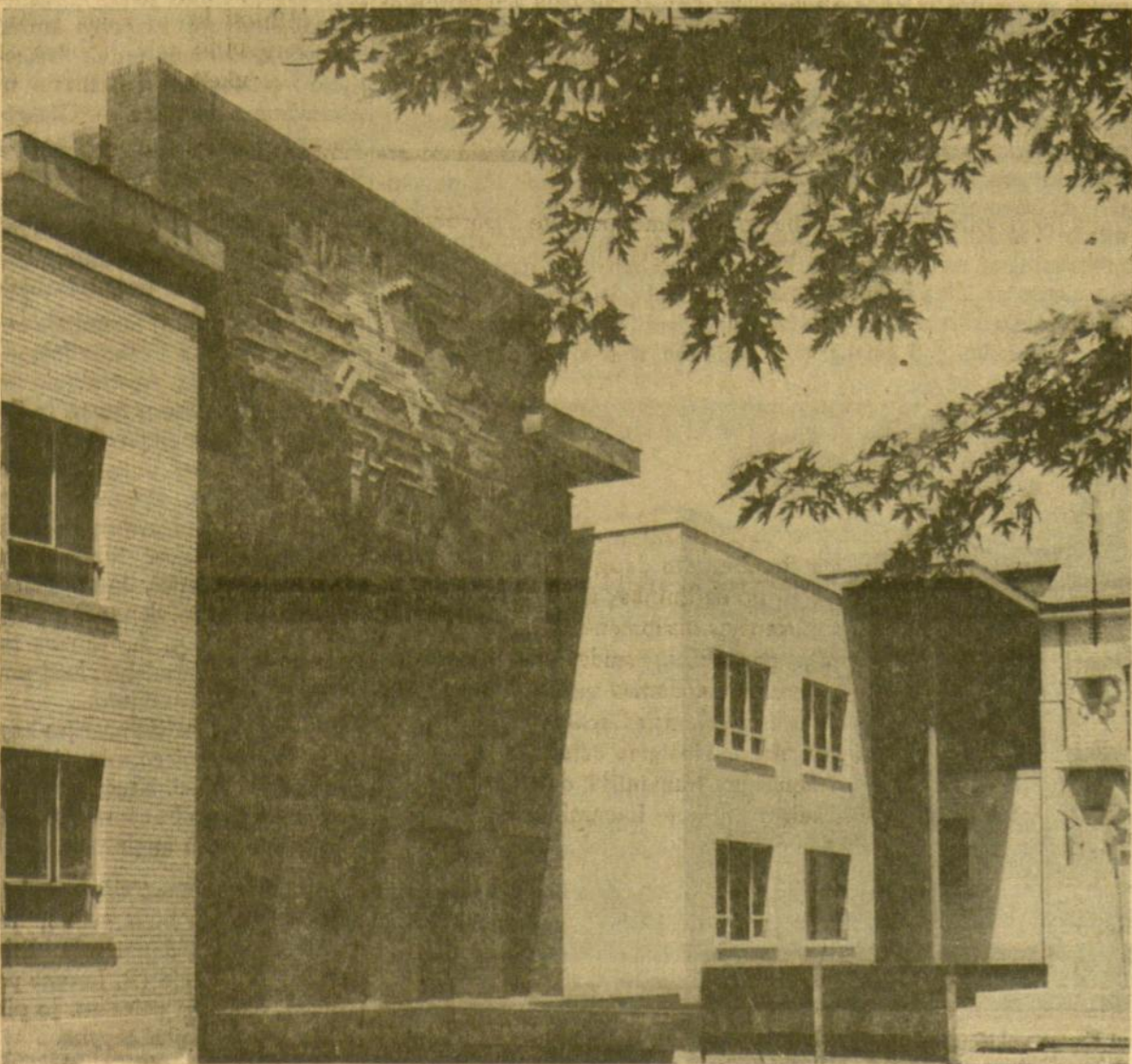
DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez., 2652 W. 59th St.
Tel. Pkrospekt 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., treč., ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šešt., 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirminėje ligonius tik susitarus.
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Treč., ir šešt., uždaryta

Tel. Pkrospekt 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antr., ketv., 6-8 val. vak., penkt. ir šešt., 2-4 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet. Treč. ir šešt., pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4550
Val.: pirm., antr., ketv., 2-5 ir 6-8, penkt. 2-5, šešt. pagal susitarimą.

Vyčio viltą arch. J. Muloko suprojektuoto naujo Jaunimo centro pastato fasade

Apie lietuvių architektūrą Amerikoje

Iš pasikalbėjimo su arch. J. Muloku

Tik daugiau išryškindami savąjį lietuviškąjį charakterį savo kūryboje mes galime atkreipti platesnį dėmesį į mūsų tautos kūrybinius polėkius. Tai įmanoma mene, tapyboje, skulptūroje ir net architektūroje.

Vienas iš labiausiai lietuviškumu besisielojas yra arch. J. Mulokas. Ne vienas jo projektas čia Amerikoje jau yra patekęs į meno leidinius, laimėjęs premijas. Todėl buvo įdomu plačiau apie tai su juo išsikalbėti.

— Ką jūs manote apie galimybes reikšti lietuvišką charakterį naujuosiuose mūsų pastatuose?

— Pasaulinio garso architektas Frank Lloyd Wright yra pasakęs, kad namas, kaip vėžlio kiautas, charakterizuoja patį jo gyventoją, o Winston Churchill yra skelbęs: „Pirma mes apipavidaliname savo pastatus, o paskiau tie pastatai įtakodami apipavidalina

mus“. Iš tų pareiškimų būtų gera daryti išvadas, kad mes savo architektūroje turėtume išreikšti savo aspiracijas, kurios mūsų jaunąją kartą įtaigotų, — kuriomis mes skirtumės nuo kitų ir kuriais susilauktume kitų dėmesio.

Mūsų, lietuvių, čia aspiracijos yra visai skirtingos negu Amerikos, kurioj gyvename. Mes esame maža tauta, nelaisva ir gyvenime nostalgija. Tuo tarpu Amerika yra didžiausia pasaulio galybė, gyvena pergalėtojo triumfe ir polėkiams. Mes esame kitokios sąlygose. Tai ir mūsų architektūra turėtų aiškiai skirtis. Mes siekiame daryti lietuvius žinomus visame pasaulyje, išpasakoti savo nelaimės ir džiaugsmus mus supančiai aplinkai. Dėl to ir mūsų, Amerikos lietuvių, architektū-

ra, skirsis ir nuo Lietuvos architektūros. Kurti Amerikoje lietuvišką architektūrą su lietuviškomis aspiracijomis tai nereiškia pamėgdžioti lietuvišką bakūžę arba pastatyti šv. Onos bažnyčios repliką, o tai reiškia Lietuvoje užaugusiomis formomis, kūrybiškai apvaldytomis, išsakyti lietuviškas aspiracijas Amerikoje. Tai bus Lietuvos architektūra. Tai bus Amerikos lietuvių architektūra Amerikoje. Taip, kaip yra ispanų architektūra Amerikoje arba olandų architektūra Amerikoje ir t. t.

Per šį šimtmetį architektūra pergyveno didžiausias revoliucijas. Klasikinės formos, viešpatavusios per du tūkstančius metų, šiems laikams pasirodė tiek nebepraktiškos ir nebeatitinkančios

dabarties dvasiai, kad buvo gaivališka atmeta viskas, kas buvo sena ir pradėta kurti šių laikų žmogaus fizinius poreikius atitinkantieji pastatai. Architektūra pasidarė tikrai tenkinanti mūsų kūrybiškus patogumus. Buvo duota daug saulės, daug oro, gera šiluma, patogus susisiekimas, ir siekta, kaip galima pigiau padaryti. Ir šitas pagimdė funkcionalinę tarptautinę tų dežių architektūrą, kurias Frank Lloyd Wright pavadinė mirusiųjų karštais. Jis pirmas vėl pradėjo būti neramus šių dežių aplinkoje.

Jis ieškojo organiško ryšio su gamta, aplinka ir su žmogumi. Jis ir kiti naujieji moderniškos architektūros kūrėjai pradėjo ieškoti architektūroje išraiškos žmogaus aspiracijoms. Kai Mies Van Der Rohe savo moderniška lygių plokštumų paviljoną pirmąsyk išstatė rafinuoto ispaniško baroko peizaže Barcelonos parodoje, jis tikrai sužavėjo visus, bet kai šitokių tiesių linijų buvo pastatyti ištišti kvartalai, jie pasidarė nuobodūs. Tas ir išsukė aną Wright posakį, kad tai yra karštais.

Dabar, po šios modernios architektūros revoliucijos, šių dežių fone kilo Frank Lloyd Wrighto dangoraižiai arba Rudolfo moderniškas barokas. Tos pačios moderniškosios architektūros nostalgijoje vėl kilo ieškojimas stiprybės klasiškoje architektūroje arba įvairių tautų liaudies architektūroje. Ypatinai stipriai pasireiškė moderniojoje architektūroje japonų charakteris. Daug kas imama iš Pacifiko tautų, Indijos ir iš naujai atsikūrusių Afrikos kraštų. Žinoma, visa tai atliekama naudojant naujas medžiagas ir naujus struktūros metodus. Yra srovių, kurios panaudoja gamtos struktūros pradmenis. Pvz. labai aukštos struktūrinės konstrukcijos yra voro tinklas, kiaušinio kiautas ar augantis medis. Šituo principu yra palnuojama padengti Manhattena, Šv. Petro aikštę Romoje arba ant stulpų pakabinti naują miestą ant senojo Pariziaus.

Bet čia yra didžiosios architektūros problemos. Mes neturime nei tokių situacijų, nei tokių užsąkymų. Yra sakoma, kad geras architektas turi eiti vienu žingsniu pirmyn negu jo visuomenė, bet ne dviem žingsniais, nes nebus supastas. Jo projektai nebus vykdomi. Dėl to ir mūsų architektūra norom nenorom turi būti kiek pirmiau žvelgianti, bet rodanti dabartines mūsų lietuvių aspiracijas, ne vien tik tenkinanti mechaniskus mūsų poreikius. Mes norime čia būti lietuviams, mes norime pasakyti, kad norime bū-

RAIMON

KETURIOS DAINOS

SEPTYNIOLIKA METŲ

Visi sapnai sudužę, visos pily sūgriuvę. Visa tai, ką išgyvenome taip giliai savo viduje, nuskendę.

Kas nutiko su septyniolika metų. Kas nutiko tom akim, tom taip tyrom rankom?

Kas nutiko? Kas nutiko?...

Tiek padangių nutolo, tiek mirčių paliko už kiekvienos širdies.

Tiek raudų, tiek raudų...

RANKŲ DAINA

Visad žiūriu į žmogaus rankas. Vaiko rankos, tyros, rankos, kurios vienądien bus didelės. Rankos, kurios nakčia ieško to, ko niekad neranda. Šiurpios rankos žudiko, švelnios rankos liepiančio žudyti. Rankos virpančios, rankos besimylinčiąjų.

Visad žiūriu į žmogaus rankas. Sykšnios rankos kenčiančių bada. Buvo tyros rankos mūsų kai augome vaikai. VISAD ŽIŪRIU Į ŽMOGAUS RANKAS

VIENO LAIKO, VIENO KRASTO

Vienu laiku, kuris bus mūsų, vieno krašto, kurio nesukūrėme, apdainuojau viltis ir apraudu menką tikėjimą.

Netikime į revolversius: gyvenimui buvo sutvertas žmogus, jis nebuvo sutvertas mirčiai. Netikime į skurdą,

sakoma, reikalingą skurdą, tiekios žmonių.

Vienu laiku, kuris jau dalinai mūsų, vieno krašto, kurį jau kuriame, apdainuojau viltis ir apverkiu menką tikėjimą.

Toli nuo nenaudingų atsiminimų, ir nuo senų aistrų, nežygiuosime iš paskos seniems būgnams.

Vienu laiku, kuris jau dalinai mūsų, vieno krašto, kurį jau kuriame, apdainuojau viltis ir apverkiu menką tikėjimą.

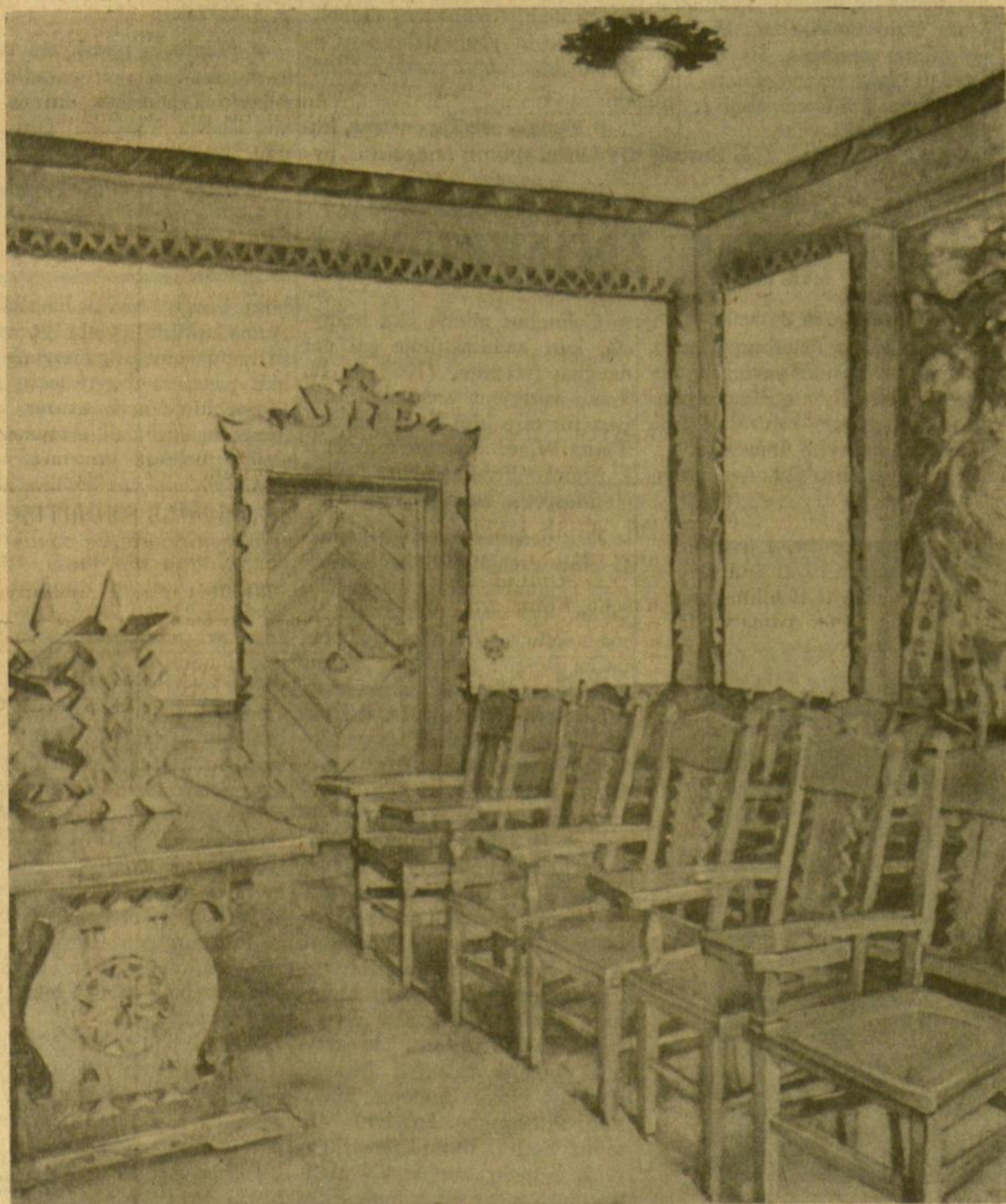
Vienu laiku, kuris jau dalinai mūsų, vieno krašto, kurį jau kuriame.

NEŽINAU KAIP

Nežinau kaip, bet visad tave mylėsiu. Nors kitos rankos pažintų odą, kurią aš žinau. Nežinau kaip, bet visad tave mylėsiu. Nors tavo lūpos jau netars mano vardo, nors tavo vaikai niekad nebus mano vaikais. Nors tavo keliai jau yra visai skirtingi keliai. Nežinau kaip, bet visad tave mylėsiu. Nors vienintelis mūsų turimas dailtas bus mūsų nesėkmė; nežinau kaip, bet jau daugel metų, ir dar, ir dar, ir dar, tau sudedu šią dainą. Nežinau kaip, bet visad tave gerbsiu.

Išvertė P. Gaučys

Raimon, katalonietis jaunas poetas (g. 1940) baigęs istorijos studijas, nepradėjo mokytojauti, nes sukurtų dainų pasisekimas jį nūstūmė į visai kitą sritį, jį išgarsindamas visoje Europoje. Dabar jis savo sukurtas dainas dainuoja recitaluose, radijofonuose ir televizijoje. Jis laikomas naujųjų laikų poetu trubadūru. P.G.

Lietuvių klasė Pittsburgo universiteto rūmuose

REMBRANDTO AMŽIAUS ŠEŠĖLYJĖ

VALERIJONAS JAKAS

(Tešinys iš praėjusio šeštad.)

Rembrandtas mums įdomus. Kiek daugiau yra žinoma apie jo išviršinį gyvenimą. Norėdamas skaitytojams pateikti kuo objektyvesnių žinių apie Rembrandto asmenišką gyvenimą, naudoju kompetentingo olandų meno kritiko, rašytojo ir plastinio meno reprezentanto dr. Hans Redekerio versiją. Šis meno kritikas yra parašęs keletą knygų ir dažnai rašas apie modernius menininkus.

H. Rembrandtas Van Ijzn, turtingo malūninko sūnus, yra gimęs Leideno universiteto mieste prie Reino upės. Pradžioje studijavęs literatūrą, o studijas nutraukęs, 3 metus studijavo meną pas vieną Leideno miesto dailininką. Po to atsikėlė į Amsterdamą, kur apie 6 mėn. mokėsi pas kitą žymų dailininką. Ir vėl sugrįžęs į Leidoną, studijavo pas kitus dailininkus. O didelio patyrimo dailėje įsigijo, tapydamas tėvų, brolių ir seserų ir kt. arti-

mųjų portretus. Jau būdamas 25 m. amžiaus, sugrįžo į Amsterdamą ir čia pagarsėjo savo studijiniams portretams. Tuo laiku praturtėjęs pirkliai, vertelgos ir laivų savininkai, kai foto aparatai buvo dar neišrasti, sugalvojo savo puošnių rezidencijų sienas išpuošti mažais, gražiai įreimtais individualiais ar grupiniais portretais. Nors Rembrandtas, palyginti su tų laikų kitais dailininkais, buvo revoliucinis dailininkas, nesilaikė akademinėsiu normų, naudojo kitokią aliejaus techniką, nesutiko su visuomenės pažiūromis. Taip pat nelabai pakenkė pirkliško luomo ir nesimpatizavo to laiko vidurinei klasei, bet vis dėlto sugebėjo, ir net nekeliant vidurinės klasės dorybių savo kūryboje, tapti vyraujančiu dailininku Amsterdamo dailininkų kolonijoje. Tuo laiku Amsterdamo dailininkų buvo tokia pat gausybė kaip ir kepėjų. Vidurinė klasė už portretus, jei tų laikų honorarus pritaikyti šių dienų kainoms, mokėjo net po 500 dol. Rembrandto portreti-

nis palikimas susidaro iš apie 200 kūrinių. Ypatinai Rembrandtas pasižymėjo savo grupinių portretų — pirmuoju savo šedevru: „Anatomijos pamoka“. Deja, šis portretas kabo ne Amsterdamo, bet Haagos muziejuje. Kūrinys 7 studentai, šviesos šešėliams žaidžiant veiduose, stebi profesorių. Meno kriti-

Rembrandtas.

Samsonas ir Dalila

kai galvoja, kad šiame grupiniame portrete tvirtos valios, inteligencija spindinčiais veidais yra ne studentai, bet profesoriaus artimesni draugai.

Rembrandtas, vedęs turtingą žmoną o taip pat būdamas geras mokytojas, turėjo daug studentų, o portretų užsakymams plaukiant, praturtėjo ir nusipirko keturių aukštų puošnią rezidenciją, kurioje įrengė mokyklą, sau studiją ir antikos muziejų. Šiandien ši jo buvusi rezidencija yra tapusi memorialiniu muziejumi, kur talpinama Rembrandto daug piešinių ir orfortų. Beveik 10 m. dailininkas vykdeš aukštus honorarus mokančios visuomenės pagėdavimus ir tapęs jų pagrąžintus, suidealintus, realistinius portretus naudodamas susiliejusius šešėlius, tamsų foną, tamsias spalvas, daugiau rudą ir auksinę, ir išbaigtas detales. Todėl jo portretų žmonės yra humaniški, daro gilų įspūdį, rodos, kaip meniškoje fotografijoje, ir imsi ir prakalbės.

Vėliau Rembrandtas pavargę, tapydamas idealių brožuų portretus, ir jau ėmė ypač ryškinti savo klientų individualumą, jų būdo brožuos. Tai liudija ryškiai Rembrandto pirmas šios krypties didžiulis spalvingas grupinis portretas „Pilietinė sargyba“, kuris kartais dar vadinamas dar ir kitais vardais. Šis grupinis

portretas autoritetingu meno kritikų vertinime prilyginamas Da Vinci „Mono Lizai“. Jau šiame kūrinyje Rembrandtas padaręs didžiulį posūkjį ir 16 jam pozuojančių asmenų nesusodinęs pozavimui, bet parodęs žmogų veiksmą, žengiančius šventiškoje ira linksmoje nuotaiko-

(Nukelta į 4 pusl.)

Vermeeris

Virėja

ŽMOGUS, KURIS PRAMATĖ ASTRONAUTIKĄ

Jono Keplerio 400 metų gimimo sukakties proga

„Kai bus išrasti laivai, kurie per erdves keliaus tarp žvaigždžių, bus žmonės, kurie tuos laivus vairuos“. Šią pranašystę yra ištaręs vokiečių astronomas Jonas Keplėris, nuo kurio gimimo šiemet sukanka 400 metų. Jis atskleidė dėsnius, kuriais yra pagrįsta šių dienų astronautika — mokslas, kuris įgalino pastatyti laivus, kuriais žmonės keliauja per erdves į žvaigždes.

„Raganų“ giminė

Keplėris gimė 1571 m. gruodžio 27 d. Vuerzburge. Savotiškai jis nusako savo gimimo datą: „Aš buvau pradėtas 1571 Viespaties metais gegužės 16 dieną, 4 val. 37 minutę ryto“. Jo tėvai Heinrich Keplėris ir Katherine Guldenmann, abu liuteronai, buvo paprasti, nemokytai, netvarkingi ir nuolat besibarą žmonės. Keplėrio teta, motinos sesuo savo dienas baigė ant lauko, kaip ragana. Toks pat likimas laukė ir Keplėrio motinos, jei sūnus, jau žinomas astronomas ir matematikas, nebūtų jos išgelbėjęs.

Iš vaikystės dienų Keplėris liguistas (jo rankos buvo luošos), prietaringas vis tik galėjo mokytis ir pasirinko dvasininko karjerą: įsirašė į Tiubingeno universiteto teologijos skyrių ir čia mokėsi ketverių metų, prisijręs veik iki baigiamųjų egzaminų, kada jam buvo pasiūlyta Graze (Austrijoje) matematikos ir astronomijos mokytojo vieta. Tai vietai ji rekomendavo Tiubingeno universiteto senatas, manoma, norėdamas nusikratyti tuo nepatogiu studentu, kuris viešai gynė Koperniko teoriją, tada dar nežinomą katalikams, bet labai puolamą liuteronų. Iš tiesų Keplėris kaip tik Tiubingene, būdamas teologijos studentu, išstudijavo Koperniką, kuris turėjo didelės įtakos jo moksliniam darbui.

Astronomas ir astrologas

Ir taip Keplėris netapo teologu, o tik astronomu. Faktinai iš astronomijos mažai ką žinojo, bet kai reikėjo ją dėstyti Graze, prisivertė rimtai pastudijuoti. Tada astronomija dar buvo tampriai surišta su astrologija, tad ir Grazo mokytojo pagrindinės pareigos buvo astrologijoje, apie kurią jis yra pasakęs, kad kaip kiekvienam gyviui Dievas yra davęs išsilaukimo priemones, taip astronomijai yra tekusi astrologija. Keplėris, kaip astrologas, pareiga buvo kasmet sustatyti kalendorių sekantiems metams su oro spėjimais ir kitais pranašavimais. Už tokio kalendoriaus sustatymą Keplėris

J. Keplėris

gaudavo dvidešimt florenų priedo prie savo metinės 150 florenų algos, kas tais laikais buvo vargšui mokytojui didelė pasipirtis.

Keplėris savo kalendoriuose kartais griebdavosi gana rizikingų pranašysčių. Vienais metais jis pranašavo labai sunkią žiemą ir turkų užpuolimą ant Austrijos. Bet po šešių mėnesių, visas patenkintas, galėjo rašyti: „Kalendoriaus pramatomai pildosi. Žiema, kokios šis kraštas niekad nematė. Alpių nameliuose žmonės miršta nuo šalčio. Verti pasitikėjimo liudininkai sako, kad jie kas grįžta namo į butą nusišnypšti nosi, tai nosis vos palietus, nukrinta ant žemės... O dėl turkų — tai jie nuo sausio 1 dienos nusiaubė visą sritį tarp Vienos ir Neustadt“.

Skiriamasis pylimas tarp seno ir naujo

Tačiau neatrodė, kad Keplėris būtų rimtai tikėjęs astrologija. Tas matyti iš jo raštų, kur pilna prieštaravimų. Jame ant kiekvieno žingsnio susikerta elementai mokslo ir prietarų, pagarbos autoritetui ir noro suprasti ir rasti tiesą stebėjimu bei bandymais. Teisingai tad Arthur Koestler Keplėrį vadina „skiriamuoju pylimu“ tarp senosios ir modernios kosmogonijos. Tas ypač matyti iš pirmojo Keplėrio veikalų „Mysterium Cosmologicum“. Šio veikalų išganioje ir pirmoje dalyje yra daug a priori teigimų, tipinų teologams ir filosofams, kurie ieško tiesos grynai galvojimu. Betgi antroje knygos dalyje Keplėris nelaukia pakeičia toną: „Iki šiol, —sako jis, — mes rėmėme savo tezes galimybės argumentais. Dabar naudosimės astronominiams orbitų ir geometrijos dėsnių pagalba. Jei šios patvirtins tezę, tai tada visos mūsų pirmesnės pastangos yra tuščios“. Šiais žodžiais

Keplėris peržengia sieną tarp metafizinės spekuliacijos ir eksperimentinio mokslo.

Imperatoriaus dvare

Sešerius metus išmokytojaus Graze, 1600 m. Keplėris buvo pakviestas į Pragę ir paskirtas imperatoriaus Rudolfo II dvaro astronomo Tycho Brahe asistentu. Po Brahe mirties toji vieta teko Keplėriui drauge su kruopščiu ir tiksliu stebėjimų duomenimis, kuriuos Keplėris panaudojo garsiems planetų judesio dėsniams nustatyti. O svarbiausieji Keplėrio nustatyti dėsniai yra šie: 1) Planetos keliauja aplink saulę elipsiniais, o ne apskritais takais, kaip anksčiau visi (ir Kopernikas) tikėjo. 2) Plotai aprašyti planetos orbitoje tiesios linijos, jungiančios planetos ir saulės centrą, per lygius laiko tarpus yra lygūs, t. y. juo arčiau planeta priartėja prie saulės, tuo smarkiau ji juda. Šie Keplėrio dėsniai, savaime suprantama, galioja ir planėtų natūraliems ar dirbtiniams satelitams. Iki šių dėsnių formulavimui reikėjo ilgo 25-rių metų darbo, į kurį Keplėris buvo įsigilinęs.

Surado optikos dėsni, bet prarado pinigine

Dar būdamas Graze, Keplėris susipažino su turtinga našle Barbara von Mueleck ir ją 1597 m. vedė. Toji santuoka buvo Keplėriui tikra našta: sykšti žmona nuolat prikaišiodavo Keplėriui išlaidumą, nemokėjimą pinigų uždirb

ti, iš ko kildavo vaidai, ginčai. rio dėsnius, priėjo prie visuotinio. Kai Barbara mirė, Keplėris 1613 nio traukos dėsnio. „Aš stovėjau, metais vedė Zuzaną Reutlingen. — pasakė Newtonas, — ant mil-Dar būdamas Graze, 1600 m. lie- žinių pečių: Keplėrio, Galilėjaus ir Descartes“.

Skridimo į mėnulį sapnas

Keplėris vedęs antrąją žmoną buvo jau laimingesnis. Ji pagimdė jam septynis sūnus. Nors moks lininkas buvo priimamas ir laikomas didikų dvaruose; tačiau visada buvo be cento kišeniuje. Nesikišo į religinius ar politinius klausimus ir todėl neturėjo jokių šios rūšies nemalonių. Mirė 1630 m. sausio 15 d. Regensburge berašydamas paskutinį savo veikalą „Somnium“ (Sapnas). Tai buvo tikras sapnas kelionės į mėnulį. Tasai jo darbas pasirodė 1634 m. ir buvo pirmasis šių dienų supratimu fantastinis veikalas. Tačiau Keplėris ir fantazijoje lieka būsimųjų laikų pranašu.

Ryšiai su Galilėjum

Keplėris pailaikė ryšius su Galilėjum. Viename laiške, rašytame Graze 1597.X.12, rašo: „Žinant, kad mūsų laikais pirmasis Kopernikas, o po jo ir daugelis mokytų matematikų pradėjo naują mokslą, būtent, kad žemės judėjimas nėra jokia naujiena, būtų naudinga, kad mes savo bendromis jėgomis padėtume stumti tą vėžimą, kuris jau rieda į savo paskirti... Pasitikėkite, Galilėjau, ir eikite pirmyn. Jei mano pramatomas yra tikras, tai bus mažai didžiųjų Europos matematikų, kurie jus apšviest: nes tokia yra Tiesos jėga. Jei jūs Italijoje yra nepalanki jūsų raštų skelbimui ir gyventi Italijoje yra kliūtis, tai gal mūsų Vokietija padės jums tai padaryti“. Tuo metu Galilėjus dar neprašė audros, kuri kaupėsi virš jo galvos ir kuri praplūpo 1616 metais. Tada Galilėjus dar nedrįso išstoti prieš įsigalėjusį Aristotelio ir Ptolomejaus mokslą. Tai diena, kai jis išdrįso tai padaryti, atsidūrė liūtu narve.

Nors Keplėris ir susirašinėjo su Galilėjum, tačiau tikra draugystė tarp jų neužsimėgė. Kiekvienas dirbo sau atskirai. Keplėris pirmuosius savo atrastus planetų judesio dėsnius paskelbė veikalė „Astronomia Nova“ 1609 m. Newtonas, panaudodamas Keplė

Be astronomijos darbų Keplėris parašė žymių optikos, ypač spindulių lūžimo, lėšų teorijos ir matematikos veikalų. Tobulindamas tūrių skaičiavimą, jis įvedė begalines mažybes. Šis metodas vėliau Newtono ir Leibnizo buvo išvystytas į diferencialinį ir integralinį skaičiavimą.

J. Savasis

Kultūrinė Kronika

• **Dail. Viktoras Petravičius** — tapo figūrines kompozicijas, parinkdamas temas iš modernaus jaunimo judėjimo. Jo naujausi darbai yra išstatyti Petravičiaus galerijoje, 7241 S. Claremont. Lankymas susitarus telefonu. Vienas paskutinių jo darbų — Motina eina per pasaulį, 30 kūrinių serija. Daugumą šių darbų yra įsigiję meno mėgėjai. Vasarą turėjo meno pamokas vaikams Rainbow paplūdimy. Buvo kuriama iš smėlio, akmenų. Dail. Petravičiaus su dviem kolegomis menininkais vadovaujama grupė iš visų Chicago parkuose veikusiu grupių laimėjo I ir II vietą.

• **Dail. Antanas Rūkštelė** — temptai rengiasi savo individualiai parodai, kuri įvyks spalio 9 - 17 d. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje. Paroda bus jubiliejinė, dailininkui švenčiant 65 m. amžiaus sukaktį. Bus išstatyta apie 40 paveikslų: peizažai, figūrinių kompozicijų, realistiškos simbolikos; savo kūryboje dailininkas yra pamėgęs jungti gamtą ir žmogų.

• **Etninių studijų centras**, kuris domisi visomis tautybėmis, gyvenančiomis JAV miestuose, taipgi ir lietuviais, veikia prie Katalikų universiteto Washingtone. Jis leidžia ir savo biuletenį Ethnos, kurio adresas: The National Center for Urban Ethnic Affairs, 702 Lawrence St. N.E., Washington, D.C. 20017.

• **Joana Shimkus** vaidina filme „The Marriage of a Young Stockbroker“. Filmas tik suaugusiems.

• **Dail. Edvardo Valačia** akvarelės darbų paroda visą rugsėjo mėnesį vyksta Oak Parko miesto bibliotekoje, Atdara kasdien, išskyrus sekmadienius.

• **Dvi lietuvių spaustuvės: dr. M. Morkūno Chicagoje** ir „Darbininko“ Brooklyne ruošiasi perieiti į naują modernų spausdinimo būdą, vadinamą phototype ir jau daro žygių išgyti atitinkamus įrengimus.

• **Juozas Damijonaičio, pedagogo, vadovėlių autoriaus 100 m. gimimo sukaktis** plačiai paminėta Lietuvoje (E).

• **„Lietuvių apsakymo raida ir poetika“**. Šitokiu pavadinimu Alberto Zalatoriaus knyga šiems išleista Vilniuje. Turi 363 psl.

• **Petro Vaičiūno „Dramos ir komedijos“** dviejose tomuose išleista Vilniuje.

APIE LIETUVIŲ ARCHITEKTŪRĄ

(Atkelta iš 3 pusl.)

istoriaus sūnus Peterburge, rusų, kaip suomių tautos pavergėjų, nekentė. Petrapily matydamas tamsias rusų cerkves, kontrastui padarė šviesią bažnyčią Amerikoje. Jo sūnus Eero Saarinen pasta-

tė Columbus mieste kitą bažnyčią, kuri architektūroje gal dar daugiau įvertinta. (1962 m. N. Yorke vertinant architektūrinius pastatus tarp kitų Eero Saarinen Trans World Airlines centras ir J. Muloko Persimainymo bažnyčią Maspeth buvo premijuoti).

Kiek dedama pastangų pasiekti tokius architektūrinius laimėjimus Columbe, rodo pavyzdžiui faktas, kad viena pilietė, remdama miesto architektūrinį užmojų pašto rūmams pastatyti, paėmė architektą, užmokėjo už projektą, o jau pačią statybą miestas įvykdė valdžios lėšomis. Pats pagrindinis dalykas juk yra geras projektas. Ieškant naujenybių ir pritingų sprendimų, vienoje mokykloje vieton laiptų Columbus mieste vartojamos tokios rampos ir lyg didžiuliai tušti bosai, kurių viduriu įeinama į sekantį aukštą.

Amerikos horizonte labai įspūdingai kyla Pittsbrugho universitete sukurtoji vadinamoji Mokytojų Katedra, 42 aukštų dangoraižis. Jis tuo įdomus, kad statytojai sumanė pakviesti išrengti po klasę visoms tautom, kurios statė Pittsbrughą. Susidarė 19 tautų. Tarp tų tautų kambarių yra ir lietuvių kambarys - klasė. Statytojų buvo pageidauta, kad

tė Columbus mieste kitą bažnyčią, kuri architektūroje gal dar daugiau įvertinta. (1962 m. N. Yorke vertinant architektūrinius pastatus tarp kitų Eero Saarinen Trans World Airlines centras ir J. Muloko Persimainymo bažnyčią Maspeth buvo premijuoti).

Kiek dedama pastangų pasiekti tokius architektūrinius laimėjimus Columbe, rodo pavyzdžiui faktas, kad viena pilietė, remdama miesto architektūrinį užmojų pašto rūmams pastatyti, paėmė architektą, užmokėjo už projektą, o jau pačią statybą miestas įvykdė valdžios lėšomis. Pats pagrindinis dalykas juk yra geras projektas. Ieškant naujenybių ir pritingų sprendimų, vienoje mokykloje vieton laiptų Columbus mieste vartojamos tokios rampos ir lyg didžiuliai tušti bosai, kurių viduriu įeinama į sekantį aukštą.

Amerikos horizonte labai įspūdingai kyla Pittsbrugho universitete sukurtoji vadinamoji Mokytojų Katedra, 42 aukštų dangoraižis. Jis tuo įdomus, kad statytojai sumanė pakviesti išrengti po klasę visoms tautom, kurios statė Pittsbrughą. Susidarė 19 tautų. Tarp tų tautų kambarių yra ir lietuvių kambarys - klasė. Statytojų buvo pageidauta, kad

tė Columbus mieste kitą bažnyčią, kuri architektūroje gal dar daugiau įvertinta. (1962 m. N. Yorke vertinant architektūrinius pastatus tarp kitų Eero Saarinen Trans World Airlines centras ir J. Muloko Persimainymo bažnyčią Maspeth buvo premijuoti).

J. Zvilb.

Rembrandto amžaus šešelyje

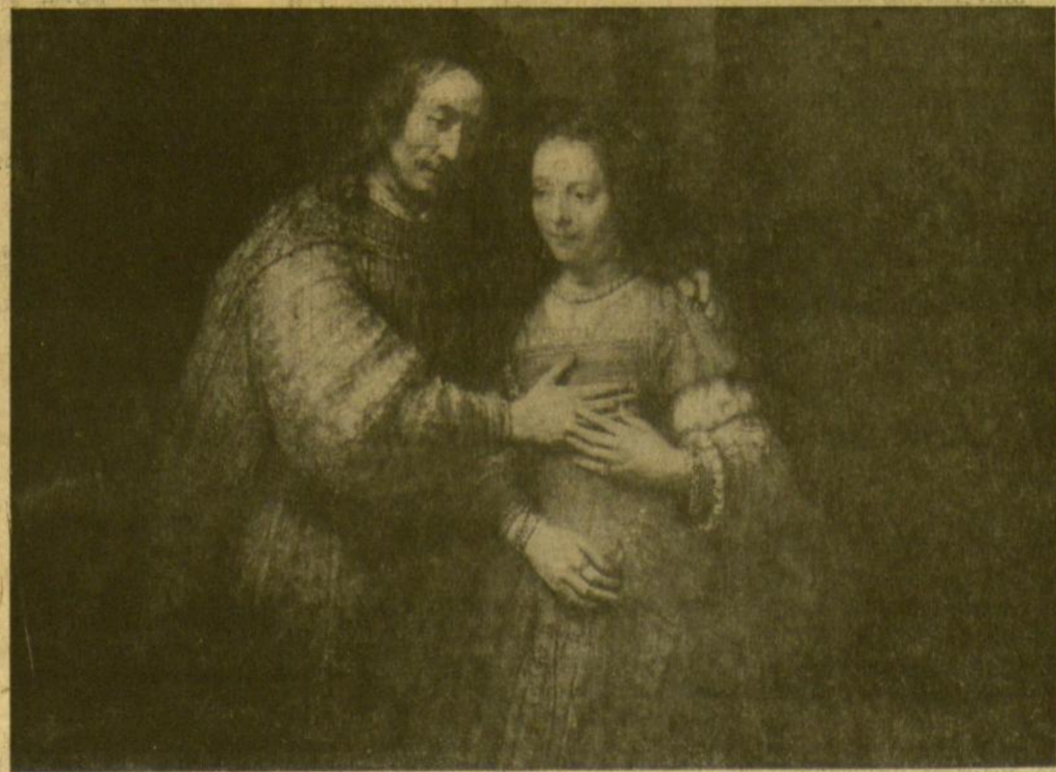
je pasitikti atvykstančios Prancūzijos karalienės. Grupės priekyje spalvingose uniformose kapitonas ir leitenantas. O pats portretas atrodo kaip mistiška vizija iš viršaus ir šalies ausuojamojo šviesoje, primenančioje lyg dievišką šviesą, besiveržiančią iš vitražinių langų puikiame spalvų kontraste ir šešėlių derinyje. Tuo laiku už šį grupinį portretą Rembrandtui užsakytoji yra sumokėjusi 8 tūkst. dolerių.

Dėl nežinomų priežasčių, o, gal būt, sumažėjus portretų užsakymams, ar mokinių skaičiui, o, gal būt, žmonai mirus, nebuvo kam tvarkyti dailininko piniginių reikalų, o, matyti, pats dailininkas jais švaistėsi, vis dėlto Rembrandtas negalėjo mokėti skolos už savo puošnią rezidenciją ir buvo priverstas ją apiešti. Tai įvyko jam esant 40 m. amžiaus. Be namų, neteko jis ir baldų, antikinių meno kolekcijos ir kai kurių savo kūrinių. Tik likutis pinigų buvo palikta jo mažam sūnui Titui. Šeiminiškė su sūnumi, gelbėdama padėti, juridiniai patėisėjimai suorganizavo lyg bendrovę, kad galėtų parduoti Rembrandto kūrinius ir pinigai neatitektų skolinkams. Nežiūrint

ir šitų smūgių, dailininkas tapė ir toliau, sukurdamas vis naujus šedevrus. Be „Pilietinės sargybos“, kitas grupinis portretas, vaizduojas posėdžiuojančius tekstilės pramonės magnatus, vadinamas — „Sindikatai“ yra vienas iš geriausių jo kūrinių. Kaip ir kituose kūriniuose, taip pat ir šiame, be kolorito, kontrastų ir įtampos, yra aiškus konfliktas su tikrove. Ir šitas portretas vaizduoja ne šaltus pramonininkus, bet daugiau sudvasintus vyrus, lyg filosofus.

Rembrandto autoportretai, kurių yra išlikusių apie 60, rodo dailininko dvasinio ir fizinio gyvenimo pasikeitimus ir nuoširdžią savikritiką. Jannystės aptopretuose Rembrandtas save parodo puošniuose rūbuose, suradusį save, optimizmu spindinčių veidu. Kituose autoportretuose, kur dailininkas save vaizduoja senstančiu, veide jau matosi neramumo ir kančios, įtampos, liūdesio, nusivylimo, bet vis dėlto neparadusį entuziazmo gyventi.

Tuo laiku kalvinistiškoje visuomenėje menas religinėmis temomis nebuvo populiarus, bet Rembrandtas, būdamas plačių pažiūrų, ir

Rembrandtas

Jaunavedžiai

nesivaikė konformizmo ir tapė religinėmis ir šventraščio temomis. Religinėmis temomis yra išlikusių apie 160 kūrinių. Rembrandto religinė kūryba pilna realistiško atvirumo, šviežio išjautimo ir būdingo šešėlių žaismo. Dailininko apaštalai vaizduojami eilinių žmonių veidais ir rūbais, o fonas yra išstudijuotas iš tikros aplinkos ir turi teatrališką aspektą.

Taip pat Rembrandto kūryboje yra visur jam būdingas bruožas — pamėgimas egzotiškų rytietišku spalvų ir spalvingų rūbų, kuriuose specialiai jam dėvėjo pozuojantieji. Puošnius rūbus autportretuose kartais savo jaunystėje užsidedavo ir pats dailininkas, bet jau senatvės autportretuose jis matomas su apšepusiais rūbais.

Išpūdingi Rembrandto romantiški, fantastiški ir dramatiški peizažiniai kūriniai, lyg apipilti auksinės šviesos. Įdomūs taip pat mitologiniai, alegoriški ir istoriniai kūriniai. Rembrandto piešiniai ir ofortai, su dėmių žaismu vaizduoja kas dieną dailininko matytus objektus ir peizažus, o kiti yra ir šventraščio temomis.

Išsigilinęs į Rembrandto kūrinius, pasijutau lyg būčiau perkeltas į 17 amž. Žiūriu lyg per Rembrandto pečių, kai jis meistriskai braukai savo teptuką su dažais. Pasijutau, lyg

būčiau žmogiškus jausmus iškeliančios ir į širdį prabylančios, ir kažkokį ilgesnį keliančios kūrybos šešėlyje.

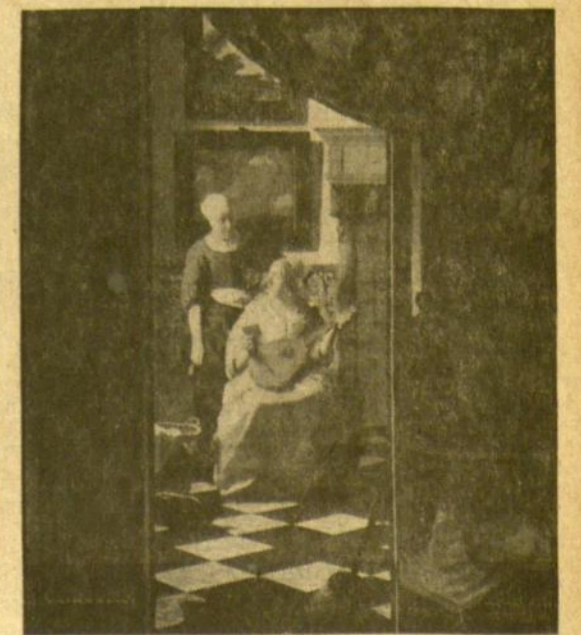
J. Vermeeris —nuoširdus buities vaizduotojas

Kitame muziejaus skyriuje susipažįstu su J. Vermeeriu, tęsusi olandų mokyklos tradiciją. J. Vermeeris negausus savo kūrinių. Yra išlikę tik 36 aliejiniai kūriniai, keli šimtai ofortų, škiecų ir graviūrų, kurie yra išbarstyti po visą pasaulio muziejus. Pats dailininkas buvo įvertintas, tik dviem šimtmečiams praėjus po jo mirties. Anksčiau jo kūriniai buvo priskiriami kitiems dailininkams. Šiandien Vermerio kūriniai yra labai brangūs, ir jais yra didelis susidomėjimas.

Svelnus Vermeeris savo kūryboje, sakydama, yra tikras imtymistas, su koncentruotu dėmesiu namų aplinkai, ryškus tautiniu savitumu, gilus savo žemės tradicijomis, tikslia perspektyva, erdve, detalėmis, meistras suderintos šviesos ir spalvų. Nors Vermeeris savo kūryboje neiškelė pasaulinių ir religinių idėjų, bet tik vaizdavo įtikinančiu nuoširdumu buitį, tačiau savo genialumu meno kritikų dailininkas yra statomas pirmoje vietoje po Rembrandto.

60 metų žydėjusi, olandų tautinė tapybos mokykla susilaukė atoslūgio, kai olandų dailininkai labiau susidomėjo prancūzų ir anglų dailininkų madingomis apraiškomis ir sužlugdė savo pačių realines tradicijas.

(Pabaiga)

Vermeeris.

Laiškas

Naujas dr. Sabaliūno mokslinis darbas

Mūsų jaunesiosios kartos mokslininkams dažnai prikišame, kad jie, ruošdami ar tyrinėdami įvairias temas, vis kažkaip prabėga pro lietuviškųjų problemų, buvusių ar esamų, srautą, neparodami reikiamo dėmesio savo kilmės krašto ir savosios tautos reikalams. Apie pasitaikančias išimtis visada mielai kalbame, džiaugiamės. Vienas iš lietuviškosios tema parašytų — naujų studijinių darbų: „Lithuania in Crisis: Nationalism to Communism, 1939 — 1940. Bloomington: Indiana University Press, 1971“, jo autorius dr. Leonas Sabaliūnas, šiuo metu gyvenantis Ann Arbor, Mich. ir profesoriaujantis Eastern Michigan universitete, lietuviškajam reikalui vertingai pasitarė, duodamas naują įnašą į negausią anglų kalba literatūrą lietuviškąja tema.

Dr. Leonas Sabaliūnas

Šis, stambokas, beveik 300 puslapių veikalas, suskirstytas į eilę atskirų skyrių, kurių, bent jau mums įdomiausių, temos: laikotarpis tarp karų, kuriame liečiami krašto vidaus reikalai, demokratinis ir tautininkų valdymo laikotarpis. Poskyryje nagrinėjama užsienio politika: Vokietija ir Lietuva, Klaipėdos reikalai, Lenkija ir Lietuva, Vilniaus problema, rusai ir Lietuva, Estija, Latvija ir Lietuva.

Apibūdinami tautininkai ir jų oponentai, smulkiau sustojant prie tautinės vienybės ir individualizmo, Lietuvos tautininkų sągос, jaunimo ir švietimo sistemos, tautininkų atskikimų ir nepasisekimų. Atskirai kalbama apie opoziciją: katalikus, liaudininkus, socialdemokratų, kariuomenę. Paliečiamas komunistinis pagrindis, jų strategija ir taktika, organizacinė struktūra, pagalbinių organizacijų.

Visiškai atskiras skyrius apie krašto ekonomiją, jos problemas ir tendencijas. Žemės ūkio produkcija, žemės reforma, darbo jėgos trūkumas (žemdirbystėje), socialinės problemos, vyriausybės pastangos padėti. Kitas visas skyrius paskirtas urbanizacijos reikalams: pragyvenimo kaštų klimas, gyvenamųjų patalpų stoka, nedarbas, viešieji darbai, pašalpos. Dešimt puslapių skirta kooperatinio judėjimo aprašymams Lietuvoje, aptariamos jų geriosios ir blogesnės pusės. Ketvirtą ji knygos dalis pavadinta — vokiečių užėmimas Klaipėdos; tautos atsakas. Poskyriuose nagrinėjamos tokios temos, kaip nusiteikimai priešintis, ekonominės konsekvencijos Klaipėdos nete-

Red. pastaba. Šiuo kartu tik painformuojame apie šį naują leidinį. Kai veikalą gausime, duosime pagrindines jo vertinimą.

Al. Gimantas

— Kiekvienas fakultetas leido bent po vieną mokslinį žurnalą, dažniausiai vadinamą atitinkamo fakulteto mokslo darbais (Matematikos — Gamtos Fakulteto Darbai), kuriuose mokslo persona las spausdindavo savo specialybės straipsnius, studijas, tyrinėjimus. Humanitarinių Mokslių bei Teologijos — Filosofijos fakultetai leido net po kelius specialius žurnalus, pavyzdžiui Archivum Philologicum, Darbai ir Die nos, Senovė, Tauta ir Žodis, Athenaeum, Soter, Logos ir kt.

Be to, mūsų mokslininkai spausdindavo savo specialybės straipsnių užsienio mokslo žurnaluose (K. Būga, T. Ivanauskas, K. Regelis, St. Salkauskis, J. Eretas ir kiti). Taip pat nemaža užsienio mokslininkų, kaip kvieštiniai mūsų universiteto svečiai, atvykdavo į Lietuvą ir skaitydavo universitete savo specialybės paskaitų. Mūsų profesūra net turėjo įsisteigusi specialų fondą užsienio svečiams priimti, skirdama į šį fondą tam tikrą savo algos procentą. Šiuo klausimu susidomėjė taip pat daug medžiagos suras „Lietuvos universiteto“ leidyneje.

7. Kiek knygų universitetas yra išleides

— Mano redaguotas „Lietuvos universiteto“ knygos pabaigoje yra spausdinama Lietuvos universitetų mokslo personalo narių (paties universiteto ar kitų leidyklų) išspausdintų mokslo veikalų bibliografija, apimanti 1922

LIETUVOS UNIVERSITETO SUKAKČIAI ARTEJANT

(Atkelta iš 1 psl.)

mas „Lietuvos universiteto“ knygoje yra labai išsamiai aiškina mas.

3. Studentų ir profesūros skaičiai mūsų universitete?

— 1922 m. Lietuvos universiteta Kaune atidarius buvo tik 500 studentų, o tu pat metų rudenį jau įsiregistravo 1168 studentai. Tas studentų skaičius nuolat augo ir 1932m. buvo pasiekęs apie 4500 studentų. Atidarius eilę aukštųjų specialių mokyklų kitose Lietuvos vietovėse, studentų skaičius universitete vidutiniškai būdavo apie 3000 studentų.

Mokslo personalas taip pat nuolat augo. 1922 m. mokslo metus pradėjus, moko mo jo personalo tebuvo tik 53, jų tapre 39 vyresniojo moko mo jo personalo nariai, 1925 m. jų skaičius pakilo ligi 208, o 1937 m. — 333 asmenų, kurių tarpe 105 buvo vyresniojo mokslo personalo nariai (profesorai, docentai).

4 Kiek per tą laiką mokslus baigė

— Pirmaisiais Lietuvos universiteto veikimo metais diplomų ne buvo daug išduota, nes juk mokslą baigti reikėjo 4—5 metų studijų. Ligi 1940 metų Lietuvos universitetas, o vėliau pavadintas Vytauto Didžiojo universitetu, jau buvo išdavęs 3.775 diplomus, o ligi 1944 m., drauge su Vilniaus universitetu, — apie 5000 diplomų.

Didžiausias baigusių skaičius buvo Medicinos fakultete (gydytojų, odontologų, farmacininkų), toliau ejo teisininkai, inžinieriai ir tt.

5. Kokius studijinius žurnalus universitetas leido?

— Kiekvienas fakultetas leido bent po vieną mokslinį žurnalą, dažniausiai vadinamą atitinkamo fakulteto mokslo darbais (Matematikos — Gamtos Fakulteto Darbai), kuriuose mokslo persona las spausdindavo savo specialybės straipsnius, studijas, tyrinėjimus. Humanitarinių Mokslių bei Teologijos — Filosofijos fakultetai leido net po kelius specialius žurnalus, pavyzdžiui Archivum Philologicum, Darbai ir Die nos, Senovė, Tauta ir Žodis, Athenaeum, Soter, Logos ir kt.

6. Ar santykiavo universitetas su kitų valstybių universitetais ir kitomis mokslo įstaigomis?

— Kaip atskiri mokslo personalo nariai, taip ir universiteto ar fakultetų deleguoti asmenys, gana dažnai dalyvaudavo tarptautiniuose mokslininkų suvažiavimuose, įvairiose universitetų suvažiavimuose skaitydami paskaitas, pranešimus it tt. Lietuvos universitetas glaudesnius ryšius palaikė su Pabaltijo bei Skandina vijos valstybių universitetais.

Be to, mūsų mokslininkai spausdindavo savo specialybės straipsnių užsienio mokslo žurnaluose (K. Būga, T. Ivanauskas, K. Regelis, St. Salkauskis, J. Eretas ir kiti). Taip pat nemaža užsienio mokslininkų, kaip kvieštiniai mūsų universiteto svečiai, atvykdavo į Lietuvą ir skaitydavo universitete savo specialybės paskaitų. Mūsų profesūra net turėjo įsisteigusi specialų fondą užsienio svečiams priimti, skirdama į šį fondą tam tikrą savo algos procentą. Šiuo klausimu susidomėjė taip pat daug medžiagos suras „Lietuvos universiteto“ leidyneje.

7. Kiek knygų universitetas yra išleides

— Mano redaguotas „Lietuvos universiteto“ knygos pabaigoje yra spausdinama Lietuvos universitetų mokslo personalo narių (paties universiteto ar kitų leidyklų) išspausdintų mokslo veikalų bibliografija, apimanti 1922

—1944 m. laiko tarpa, kur yra įtraukta apie 900 pavadinimų. Be to, tos bibliografijos antroje dalyje dar yra surankioti į Vakarų pasitraukusiųjų Lietuvos universitetų dėstytojų veikalai nuo 1944 m. ligi 1971 m., kurie spausdinti jau užsienioose.

8. Kokia buvo mūsų universiteto reikšmė Lietuvai?

—Jokia valstybė be savos aukštosios mokyklos šiais laikais negalėtų egzistuoti, kultūriškai bei ekonomiškai progresuoti ir būti civilizuoti pasaulio nariu.

Mūsų universitetas visų pirma susirūpino išmokslinti ir parengti įvairiausioms gyvenimo sritims būtinų specialistų: gydytojų, mokytojų, teologų, teisininkų, inžinierių, matematikų ir t.t. Universitetai rūpėjo ne tik mokslo, bet ir mokslo reikalas. Jeigu universiteto personalas pradžioje visą savo dėmesį skyrė grynai studentų mokymui, parengė ar išvertė būtiniausias universitetinius vadovėlius, tai vėliau jau ir jie galėjo įsitraukti ir į grynai mokslo tyrinėjimo darbus, kas ryškiai atsispindi šioj knygoj spausdinamoje bibliografijoje.

Dėl mūsų universiteto išmokslintų specialistų, gimnazijos gavo cenuotus mokytojus, valstybinės bei privatinės įstaigos galėjo pasirinkti tinkamai paruoštus specialistus įvairioms darbo sritims organizuoti bei vadovauti, teismai sulaukė išimokslintųjų teisėjų bei advokatų, bankai ir ekonominės įstaigos galėjo pasirinkti diplomuotų ekonomistų bei teisininkų.

Universiteto išmokslintų specialistų reikšmė Lietuvai čia trumpai pavaizduosiu medicinos gydytojų priedugniu: Lietuvos val stybei atsikūrus, 1922 m. Lietuvoje buvo tik apie 390 gydytojų. Jau pirmąjį nepriklausomybės de šimtmetį gydytojų skaičius išaugo iki 558, o 1939 metais Lietuvoje jau buvo 1446 medicinos gydytojai, kurių daugumas medicinos mokslus baigė mūsų universitete.

Mūsų universitetas iki pirmosios Sovietų Rusijos okupacijos buvo tedirbęs tik 18 metų, tačiau jo darbo vaisiai nepriklausomai Lietuvai yra nepaprastai reikšmingi visoms gyvenimo sritims. Net ir dabar, Lietuvos universitete išimokslinę specialistai, okupuotoje Lietuvoje vadovauja daugeliui mokslo sričių, ypač gamtos mokslų, medicinos, technikos srityje.

Neprikl. Lietuvoje mokslus baigusieji specialistai — gydytojai, inžinieriai, chemikai ir kt. ir lais vajame pasaulyje gerai vertinami, kaip savo sričių specialistai.

9. Kaip vyksta Jūsų redaguoto veikalą „Lietuvos Universitetas“ spausdinimas ir koks smulkesnis to veikalos turinys?

— Lietuvių profesorių draugijos Amerikoje valdyba pakvietė mane suredaguoti knygą „Lietuvos universitetas“. Iš tikrųjų Lietuvos profesorių draugija neturėjo jokios šiam reikalui medžiagos, kurią būčiau galėjęs redaguoti. Todėl visų pirma man teko numatyti šios knygos turinį bei apimti, paskui susirasti daugumą bendradarbių, su dideliu vargu gauti iš jų straipsnius ir tik tada galėjau pradėti tą veikalą redaguoti.

Visas veikalas, kuris turės apie 800 puslapių, jau seniai surinktas, galutinai iškoreguotas ir dabar pradėtas lauzyti ir labai netrukus bus pradėtas spausdinti. Yra vilties, jog po poros mėnesių veikalas jau bus išspausdintas ir paltinamas. Spaudos darbu ir šiam leidiniui lėšų telkimu šiuo metu rūpinasi redakcinės komisijos prezidiumas, kurio pirmininkas yra vysk. Vincentas Brizgys, nariai redaktorius Pr. Čepėnas ir

prof. dr. Petras Jonikas, kuris išlygino šio veikalą kalbą.

Pirmaoje veikalos dalyje skaitytojas ras dr. A. Rukšos parašytą Lietuvos universitetų plėčią istoriją nuo 1579 m. ligi 1944 m. Antroje knygos dalyje bus išryškinta nepriklausomosios Lietuvos universitetų veikla, aprašant kiekvieno fakulteto darbą, įvardinant mokslo planus, mokslo personalo sudėtį ir jų atsiekimus. Be to, atskirai yra aprašyta Lietuvos universiteto biblioteka, studentų atsivovybė, visos universitete veikuosios studentų draugijos ir korporacijos. Dar yra surinkta gausi atsiminimų medžiaga ir buvusių profesorių ir studentų, kurie užkliudo labai įvairias universiteto gyvenimo sritis. Kaip jau minėta knygoje bus mokslo personalo veikalų bibliografija ir vardynas su anotacijomis bei veikalos santrauka anglų kalba.

Pabaigai noriu pridurti, kad ir šio veikalą bendradarbiai, ir redaktorius skyrė daug darbo ir daug laiko šiai knygai parengti, nes buvo tikima, kad mūsų švietusomenė, o ypač Lietuvos universitetus baigusieji ja susidomės ir jos leidimą parems bent iš anksto knygą užsiprenumeruodami. Mūsų visuomenė buvo raginama ne karta, skelbimais spaudoje ir atskirais asmeniškais laiškais knygos leidimą paremti ir iš anksto užsisakyti. Tačiau tą raginimų rezultatai, su labai mažomis išimtimis, yra apgailėtini.

Šio veikalą užsisakymas iš anksto labai palengvintų nustatyti jo spausdinsimą tiražą, nes priešingu atveju dėl spaudos darbo brangumo bus galima išspausdinti labai ribotą egzempliorių skaičių.

J. Daugl.

Radioizotopai pramonėje.

Jau yra apie 100 firmų, kurios Amerikoje paruošia radioizotopus: radioaktyvius cheminio elemento atomus. Jie naudojami vėžio tyrimuose, taip pat siekiant susekti, kaip augalai absorbuoja žemėje esantį savo maistą, tiriant maisto sunaudojimą gyvuluose, vulkanizacijoje. Plutonijus panaudojamas kaip kuras dirbtinei širdžiai, kurią dabar stengiamasi pilnai išvystyti. Net apie 5-000 JAV ligoninių naudoja izotopus ir apie 2.500 gydytojų yra gavę leidimus juos naudoti savo privačiose klinikose. Vien tik JAV-se per metus izotopai panaudojami apie 8 milijonų kartų diagnozės ir gydymo reikalams.

— DDT, kaip skelbia Dr. E. R. Laws, John Hopkins ligoninės nervų chirurgas, sulėtina vėžio ląs telių augimą.

JEI JŪS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR VISAS USSR DALIS, NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI ŽINOMOS FIRMOS PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED by Vnešpooyltorg)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA
1776 Broadway, New York, N. Y. 10019
Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi maitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynę ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MOSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y. 11218	485 McDONALD AVENUE	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	874 MARKET STREET	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEWOOD ACRES	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	621 W. GIRARD AVENUE	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	HE 5-1654
LOS ANGELES 4, CAL.	159 SO. VERMONT AVENUE	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1800 FLEET STREET	DI 2-4240
BUFFALO 13, NEW YORK	701 FILLMORE AVENUE	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAN AVENUE	365-6780
HARTFORD 6, CONN.	122-126 HILLSIDE AVENUE	249-6216
JERSEY CITY, N. J.	219 MONTGOMERY ST.	HE 5-6208
SYRACUSE, N. Y. 13204	515 MARCELLUS STREET	475-0746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENWORTH AVENUE	PR 1-0806
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAN AVENUE	365-6740
SO. BOSTON, MASS.	396 W. BROADWAY	AN 8-1120
TRENTON 10, NEW JERSEY.	1152 DETTZ AVENUE	EX 2-0306
RAHWAY, N. J.	47 E. MILTON AVENUE	381-8997

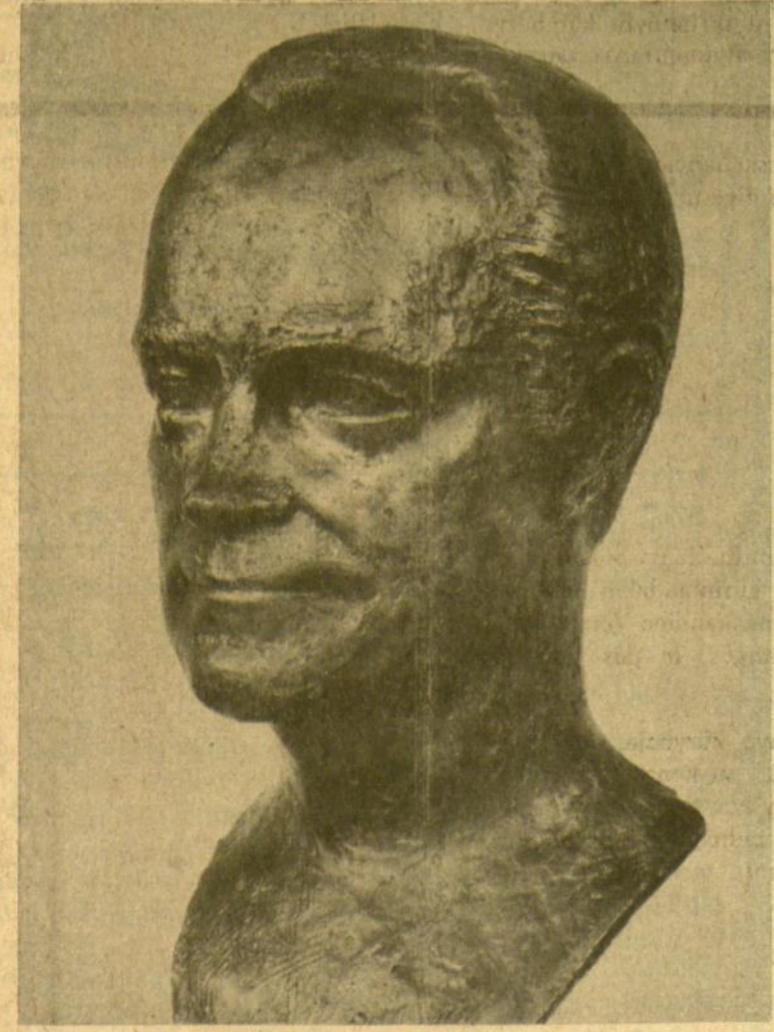

Chicago Savings and Loan Assn.
PHILOMENA D. PAKEL, Pres.

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M. Tues 9 to 4. Thurs. and Friday 9 to 8. Sat. 9 to 12:30.

- ★ AR JŪSŲ NAMAS YRA PER MAZAS JŪSŲ SEIMAI?
- ★ AR JŪSŲ KROSNIS PASENO?
- ★ AR VASAROS KARSCIAMS UŽEJUS NENORETUMET KVĖPUOTI GRYNU ŠALTU ORU?
- ★ CHICAGO TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ duoda paskolas prleinamoms ir patogiomis išlygomis, \$500.00 ir daugiau, bet kokiems namų pagerinimams. O gal jums reikalingi pinigai kitiems reikalams? Arba gal norite įsigyti nuosavą namą, jei iki šiol jo neturite ir jums nusibodo mokėti aukštas nuomas?

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIS KREIPKITES Į

Skulpt. V. Dragunevičius Dr. J. Valiūno biustas Nuotr. Vyt. Mažello

NAUJI LEIDINIAI

Konstantin Gulbinas. **DAS PAEDAGOGISCHE LEBENS-WERK DER LITAUISCHEN DICHTERIN MARIJA PECKAUSKAITE.** Verlag Ferdinand Schoeningh, Muenchen. 1971. 173 psl.

Tai autoriaus disertacija daktaro laipsniui. Veikale pradžioje supažindinama su Pečkuskaitės gyvenimu ir kūryba, jos susidomėjimu pedagogika. Toliau, antroje dalyje, nagrinėjama Pečkuskaitės raštuose iškelto pedagoginio problemos. Čia aptariama jos kova dėl lietuvių švietimo laisvės, pavaizduojant darbą namų vargo mokykloje ir išryškinant Pečkuskaitės pateikiamą liaudies mokyklos sampratą. Apibūdinami Pečkuskaitės pedagoginiai principai, supažindinama su jos kūryboje perteikiamu vaiko vaizdu ir pabrėžiama, kad meilė buvo pagrindinis Pečkuskaitės pedagogikos dėsnis.

Trečioje dalyje aptariama Pečkuskaitės pedagoginė praktika: mokytojos darbas ir bendrabučio vedėjos pastangos. Pagaliau paskutinėje, ketvirtoje, dalyje supažindinama su būdingiausiomis Pečkuskaitės auklėjimo mintimis. Autorius gausiai panaudoja medžiagą: ne tik Pečkuskaitės raštus, bet ir dar 155 knygas ar straipsnius apie Pečkuskaitę.

Įžangoje prof. dr. Heinrich Doepp-Vorwald primena Lietuvos pavergimą, pasidžiaugia, kad dabar ir vokiškai skaitančioji publika turės iš kur pažinti vertingą Pečkuskaitės pastangas. Anot prof. Doepp, knyga skaitytojams bus vertingas įnašas į pedagoginio akiračio praplėtimą, lietuvių pedagoginių pastangų supratimą, bus naudinga lyginamieji tyrimams.

A. Kairys. **"CURRICULUM VITAE"**. A comical tragedy in two acts. Į anglų kalbą išvertė A. Milukas. Išleido "Lietuvių Dienos", Los Angeles, Calif. 1971 m. 88 psl.

Džiugu, kad išėjo anglų vertime šis veikalas, primena, kaip Jungtinės Tautos viena po kito priimamos tik ką gimusios, nežinomos valstybės, bet nerandama vietos Lietuvai. Veikalas Chicagoje buvo pastatytas komp. D. Lapinsko. Šio pastatymo nuotraukomis papuoštas leidinio ap-lankas. Knygos pabaigoje supa-

žindinama su veikalų autorių A. Kairių, suglaustai duodant jo biografinius duomenis, suminint jo kūrybinis ir pacituojant lietuvių spaudos atsiliepimus apie šį dramatinį kūrinį. Džiugu, kad ir mūsų autorių dramatinė kūryba darosi prieinama plačiai angliškai skaitančiai publikai.

Vincas Zemaitis. **LIETUVIŲ ETNINIŲ SIENU KLAUSI MAIS.** Chicago Lietuvos literatūros draugijos leidinys. 1971 m. 106 psl. Kaina 2 dol.

Autorius nors iš profesijos yra miškininkas, bet Lietuvos etninių sienų klausimu domisi nuo pat Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo ir tuos klausimus yra svarstęs su prof. K. Pakštu, dalyvaujdamas jo steigtame Vidurio Europos federacijos klube.

Siame leidiny aptaria lietuvių etnines sienas apskritai, daugiau gilinasi į vakarų ir pietų lietuvių etnines sienas. Išryškina lietuvių teises į savas etnines žemes, aptaria jų apimtį pagal kiltis, vieto vardžius, vandenvardžius gilinasi į lietuvių tautinės valstybės pristorę, iškelia pangermanistų įvykių klastojimus apie lietuvių kiltis, informuoja apie naujesnes lietuvių etninių sienų studijas.

Siame kruopščiam mėgėjo darbe yra sunaudota gausiai literatūra: jos sąrašas net 66 numeriai. Gale duodama santrauka anglų kalba. Priedo — trys žemėlapiai.

MOTERIS. Lietuvių moterų žurnalas. 1971 m. liepa - rugpiūtis. Nr. 4. Reduoja Nora Kul-pavičienė. Leidžia Kanados Lietuvių katalikių moterų draugija. Metams 5 dol. Adr.: 1011 College St., Toronto 4, Ont. Canada.

Gausiai iliustruotas ir turin-gas numeris. Pradedamas O. B. Audronės poezija. Atskiru straipsniu supažindinama su naujų laikų lietuvių vienuolija — Nekaltai Pradėtosios Svč. M. Marijos kongregacija. Išlitas puslapis Alės Rūtos poezijos.

Prof. J. Eretas tęsia istorinį škie-cą apie Iždagų Uogintus. D. Pet-rutyte duoda patarimus apie vai-ko auklėjimą šeimoje. J. Vaišvilaitės vertime supažindinama su Tolimųjų Rytų poezijos miniatiūromis. Duodamas Alės Rūtos be-lęstistikos gabalas. P. Gaučys ra-šo apie vyrų ir moterų veiklumą. Pr. Naujokaitis recenzuoja D. Sa-

D. Bulgarytė gėrisi latvių meno darbais baltiečių festivaly Freeholde. N.J. Nuotr. Vyt. Maželis

dūnaitės "Laiškus Dievui". Pr. Alšėnas iškelia nūdienius rūpesčius su jaunimo auklėjimu.

Žurnalas praturtintas skrybiais: Moterys pasaulyje, Gyvenimo aplinka, Madų ir grožio pasaulis, Seimininkių kampelis. Viršelis dailiai papuoštas žalios spalvos lietuviškų audinių raštais. Žurnalas rūpestingai ir gambiai redaguojamas; juo turėtų plačiau susidomėti lietuvių moterys.

LAIVAS 1971 m. rugsėjis. Nr. 16. Religinio ir tautinio gyvenimo mėnesinis žurnalas. Eina 50-ji metai. Leidžia Marijonų vienuolija. Redaktorius kun. K. Barauskas. Metams 4 dol. Adr.: 45-45 W. 63rd St., Chicago, Ill. 606-29.

Numeris iliustruotas ir įvairus. Pats redaktorius rašo apie Mariją, kaip šviesią mūsų dvasinio gyvenimo vadovę. A. Nockūnas, MIC perteikia P. Davidsono mintis apie žmogaus paslaptį. Dr. Gr. Valančius duoda religinės lektūros gabalą, supažindindamas su fiziko, matematiko A. Morrison religiniais mintimis.

Iškeliant lietuviškojo gyvenimo faktus, informuojama apie S. Kudirką, apie kun. A. Jaunius auksinį kunigystės jubiliejų, apie mirtį V. Galyvdžio ir J. Tininjo. Duodama faktų apie krikščionis šių dienų neronų nuguose. R. Ras lavičienė pateikia vaizdelį iš paskutinio karo metų. P. Gaučys informuoja apie Bažnyčios padė-

tį Lenkijoje. J. Daugailis (kun. J. Prunskis) perteikia popiežiaus Pauliaus VI per kardinolą G. Villot pareiktas katalikų spaudos kongresui mintis apie viešosios nuomonės reikšmę Bažnyčioje. Informuojama apie persekiojamą Bažnyčią Lietuvoje ir tikinčiųjų laikymąsi.

Apskritai žurnalas stengiasi su-telkti daugiau kvalifikuotų bendradarbių. Kad ir ankstybesniame (15) n-ry matėme kun. V. Bag-danavičiaus mintis apie daugelio neatrastą Kristų, informacijas apie IV Dainų šventę, Danguolės Sadūnaitės poezija, kun. J. Prunskio aptarimą, ką svarstys pasau-lio vyskupų sinodas, straipsnį apie Lietuvos kankinius, K. Pažė-raištės idomų pasakojimą apie Rūpintojėlį Zakopanėje, A. Baro-no novelę apie paskaitininkę. A-biejuose numeruose eina priedas — Dievo Tarno arkvykupo J. Matulaičio Beatifikacijos žinios.

Archeologų laimėjimas

JAV ir Graikijos archeologai vykdydami kasinėjimus Akropo-lio papėdėje, vadinamos Karališkos kolonosdos srityje rado Herku-lo statulą ir Romos imperatoriaus Pijaus Antonijaus biustą. Herku-lo statula iš 4 šimt. prieš Kristų; Antonijus Romą valdė nuo 128 iki 161 mūsų eros metų.

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines
Checkwriters
Nuomola — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas pataravimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpaušyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

Menas istorijos šviesoje

Iš spaudos išėjo veikalas: "Con-temporary Art in Light of History". Parašė E. Rosenthal. Išleido G. Wittenborn. Iliustruota 45 stambiais paveikslais. Kaina 6 dol. 50 ct.

Subatminė medžiagos dalelytė

Utah universiteto mokslininkai surado naują subatminę medžiagos dalelę, kuri yra savotiškas medžiagos ryšys.

ALICE'S RESTAURANT
Lithuanian & American Style
Served Daily
Meat or Ham Dumplings w/bacon w/bacon sauce, Cheese Dumplings & Sour Cream Kugels & Sour Cream.
FEATURING NOW
Our Famous Cold Beet Soup
CLOSED SUNDAYS
3206 S. HALSTED, 842-8813

PETE'S AUTO REPAIR
Taisau MOTORUS, STABDŽIUS, Transmisijas Starterius, Alternato-rius, Motor Tuning-up ir kitus pa-taravimus. PETRAS PISNYIS, sav. 6211 - 15 South Damen Avenue — TEL. 737 - 3988.

NAMŲ TAIYMO DARBAI

Stalbus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prieinama kaina.

SKAMBINTI RE 7-9615

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite perkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai! Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PProspect 6-8998

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTRY OF FREE PARKING SPACE

6% **5%**

Mokamas už dvių Me-tų Certificatų sąskaita Minimum \$5,000.00
Naujas aukštas divi-dendas mokamas už investavimo sąskaitas.
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
SEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Troškad. uždaryta.

Muziejaus retenybė

PASKUTINIAI NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS LAIKŲ PRISIMINIMAI!
Dar turime pardavimui baigiančių pranykti lietuviškų monetų.
5 litų — J. Basanavičius, 10 litų — Vytautas Didysis, 10 litų — prez. A. Smetona ir kitos. Kainoraštis parduotuvėse.
P. ZARLOCKIS, 2333 Ontario St., Vancouver B. C., CANADA

 foto
V. MAŽELIS

* Vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
* Portretūra
* Meno darbų nuotraukos ir kiti foto pataravimai
Telef. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

NESENI ĮVYKIAI LIETUVOJE
Atvaizduoti neseniai išėjusiame O. Nendrės romane
ANTROJI BANGA
Apie šį romaną rašo:
"O. Nendrė lengvu stiliumi mum pristato Lietuvos ūki-ninką: nefantazuotą, bet tikrai tiek savo išore, tiek savo vi-dumi: siekiantį aukštą idealų, ūliai religinga, suprantantį so-cialinius reikalus" (Darbininkas, '970, 73 nr.).
"O. Nendrės pasakojimas apie tai yra subtilus ir patrauk-lus. Išsiai visa knyga yra parašyta gyva ir sklandžia dialogi-ne forma. Todėl besikaitant tarsi užsimiršti, kad turi knygą rankoje, o vien tik klausaisi gyvų pokalbių, pats pasijunti be-sąs tarp gyvų žmonių" (Tėviškės Aidai, 1970, 42 nr.).
Knyga gaunama "DRAUGE" ir pas platintojus.
Kaina \$3.50.

Nuo 1914 metų

Midland Savings aptar-nauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
4640 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4476

5%
All accounts com-pounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6%
2 Years Savings Certificates
(Minimum \$5,000)

Chrysler-Plymouth
Prices start at \$1915*

*\$1915. Manufacturer's suggested retail price for a Cricket available at selected Plymouth dealers. Price excludes state and local taxes, destination charges, and dealer new-car preparation charges.

AUTHORIZED DEALERS **CHRYSLER** MOTORS CORPORATION

BALZEKAS MOTORS
PLYMOUTH — FURY — VALIANT — SATELITE — STATION WAGONS
ROADRUNNER — BARRACUDA — DUSTER

Pirkite dabar, kai kainos yra žymiai sumažintos 1971 metų visiems automobiliams prieš pasirodant naujiems 1972 modeliams.

4030 Archer Avenue Tel. — VI 7-1515

ČAIKOVSKIO GYVENIMAS EKRANE

STASĖ SEMENIENĖ

Šią vasarą net keli filmai buvo parodyti ekrane iš žymiuju klasikų muzikų gyvenimo. Tačiau tie bandymai baigėsi tragiskais rezultatais.

Pradžioje Gustav Mahler nukentėjo niūriame "Death in Venice". Šiuo metu gi Petras Čaikovskis liko nelaiminga auka režisieriaus (ir gamintojo kartu) Ken Russell, jo pastatytame "The Music Lovers".

Neabejojame, kad Russell jaučia didelę simpatiją Čaikovskio atminimui, kaip ir Luchino Visconti — Mahlerio, tačiau jų toks atsidavimas tiesiog žudo anų talentų šviesią atmintį. Atrodo, kad abiem režisieriams šovė mintis, ir jie tuo tiki, kad didžiosios melodijos liejasi iš kokių tai seksualinių pergyvenimų. Abiem atvejais nuklįstama į iškrėpimus, kurie dabar taip "madoje", ypač ekrane.

Gal Russell ir ne taip daug saivaliavo savo kuriamoje fantazijoje. Jam pasisekė sugriebti tą "išilusią atmosferą" filme "Women in Love" ir kaip tik tai daugiau sudomino. Tačiau toji pati dozė pavartota šiame filme padarė "The Music Lovers" ligūtu smalsumu. O Čaikovskio gerai žinomos melodijos lyg pabrėžė genialaus kompozitoriaus banalumą. Retai kada prasiveržia lyriskasis švelnumas, kuris padarė jo muziką taip išvermingai populiaria.

Vietoje įprastinės biografijos ar kitos "atmintinės dainos", Russell mėgino išugdyti eliksiyrą, Čaikovskio dvasios esmę. Ir mato me šitokią Čaikovskio gyvenimo vaizdą: jo iškrėpę palinkimai, jo beviltiškos vedybos su apsilėdusia Nina Milukova, privedusios ją prie išprotėjimo, o ji beveik iki savizudystės, jo platoniškoji meilė meno globėjai Nadeždai Von Meck.

Yra ir keletas labai puikių scenų. Pavyzdžiui, kai vaikai šokinėja žiežirbų fontane ar kai vasaros plaukinėjime laiveliu duodamas tėskiamų irklų sodrus kontrpunktas. Tačiau yra daug ir kartojamų scenų: laukinis rusų šokimas, piktas vyno stiklų daužymas, išvaizduojamos patrankos, kertančios Čaikovskio kankintųjų galvas, garsai, kai žiūrovai klausosi "1812 uvertiūrą".

Richard Chamberlain, visiems gerai pažįstamas televizijos "Dr. Kildaire" aktorius, mėgina perduoti tikrą, kenčiantį genijų, bet nepajėgia nugalėti visų jam statomų kliūčių.

Geriausiai išplaukia Izabella Felmo "Women in Love", yra lyg pagauta kilpoje, perduodama žemą Ninos tipą.

Geriausiai išplaukia Izabella Fellezynska, pilna matroniškos kančios kaip savotiškai keista Madame Von Meck.

"The Music Lovers" užmuša didžiojo romantiško genijaus mitą. Filmas klasifikuotas su rezervu — jaunesni kaip 17 m. neįleidžiami be tėvų ar globėjų.

WYETH MENO TRIUMVIRATO

ĮKVEPTAS FILMAS

Seima, kurioje išauga vienas labai geras dailininkas, yra retenybė. Tačiau seima, kuri išaugina net trejetą iš eilės, yra jau tikrai fenomenas. Tokia talentinga amerikiečių seima yra Wyeth.

Newell Conyers (gyvenime žinomas tik dviem raidėm N.C.) Wyeth buvo pirmasis. Jis buvo žymus iliustratorius ir milžiniškų sieninių paveikslų tapytojas. Jo iliustracijos knygoms tokių autorių kaip Cooper, Scott ir Stevenson suteikė tikrą menišką malonumą jauniems šio šimtmečio pradžioje.

N.C. sūnus Andrius N. yra, gal būt, geriausiai žinomas iš visų Wyeth dėl savo daugybės nupieštų paveikslų — Amerikos gamtos ir jūros vaizdų, ištraukų iš žvejų ar ūkininkų gyvenimo.

Andrius, kurio dvidešimt vieno paveikslų dailės paroda 1970 m. buvo pirmoji vieno asmens bet kada pravesta Baltuose Rūmuose, už savo paveikslus pareikalauja ir gauna nuo 65,000 dol. iki 100,000 dol. už vieną savo stambesnę darbą.

Andriaus sūnus James yra tretytis Wyeth tapytojų, kurio darbai smarkiai progresuoja, jam pačiam pereinant iš jaunūolio į labiau subrendusiojo amžių.

Šios nepalyginamos, talentingos šeimos įkvėptas, gamintojas Larry Spangler nutarė pastatyti filmą apie juos, jų meną ir jų kraštą. Pavadinęs "Wyeth — amerikiečių šeima", Spangler sako, kad filmas bus pusiau dokumentinio pobūdžio. Šio krašto istorija bus atvaizduota trijų dailininkų Wyeth darbuose.

Kai kalbėtojais auditoriją "pagauna". Iš BATUN'o konferencijos. Nuotr. Vyt. Maželio

Miglotas rytas

Nuotrauka V. Maželio

Didmiesčio problemos

Naujų knygų lentynose turime kolektyvinį veikalą "Metropolis: Christian Presence and Responsibility". Knygą suredaguavo Ph. D. Morris. Išeido Fides Publishers, Inc., Notre Dame, Ind. 1970 m. 205 psl. Kaina 1.25 dol.

Medžiaga šiam veikalui yra susidariusi iš simpoziumo, įvykusio 1970 m. geg. 1-3 d. Marriottsvilleje, Md. Simpoziumas buvo skirtas nagrinėti Amerikos didmiesčio problemas, išryškinti Bažnyčios atsakomybę Evangelijos dvasioje. Knygoje keliami šie klausimai: miestų krizė iš religinės sociologijos perspektyvos; Bažnyčios misija ir tarnyba moderniam metropolio; žemiškojo miesto teologija; ar yra skirtinga krikščioniškoji socialinė etika, jėga, prievarta ir socialiniai pasikeitimai; istorinė apžvalga Bažnyčios mokslo, politikos ir akcijų vykdančių savo socialinę misiją; teologinė analizė ir kritika Bažnyčios misijos ir atsakomybės. Pagaliau paskutinis skyrius sudaro simpoziume pasiekto

išvadų apžvalga.

Suminėtų temų autoriai — parinkti mokslininkai. Pvz. socialinės teologijos prof. J. D. Campbell; moralinės teologijos prof. Ch. Curran, sociologijos prof. universitete dr. D. Dohen; St. John's univ. teolog. prof. J. Theisen. Pažymėtina, kad simpoziume dalyvavo Philadelphiaus liuteronų teolog. seminarijos dekanas dr. W. Lazareth, Chicagos universiteto doktorantas R. Smith ir kiti neatalikiški aukšt. mokyklų mokslininkai. Taigi veikalas turi ekumeninį pobūdį.

Autoriai, kaip pvz. prof. Curran pasižymi dideliu progresyvumu, taigi veikalas gausiai turi naujų, drąsių minčių, kad kai kurios net nebus visiems priimtinos. Visa knyga yra skatinimas katalikams įsijungti į dabarties urbanistinių problemų sprendimą, aktyviai dalyvaujant savoje aplinkoje, išskylančias dienas problemas sprendžiant pažangioji evangelijos dvasioje.

— 0 —

XVIII STUDIJŲ SAVAITĖ

(Atkelta iš 2 psl.)

Simkaus, K.V. Banaičio, J. Gruodžio, Vl. Jakubėno) dainos. Nu-

PATIKSLINIMAS

Straipsnyje "Lietuviškų žodžių gausybė" (Draugo II d., 1971. VIII. 14, 5 psl.) pastebėtos kelios korektūros klaidos, skaitant iš eilės sinoniminius žodžius.

Išspausdinta cvakaluoti, turi būti cvakaluoti.

Toliau diibinti, t. b. dilbonti gōrinti — gōrinti
gōzinti — gōzinti
kēblinti — kēblinti
kiuūdinti — kiūūdinti
plēvėsūoti — plēvėsūoti.

Manoma filmą užbaigti 1972 m. pradžioje ir išstatyti Cannes filmo festivaly sekantį gegužės mėnesį. "O tada sugrąžinti į šį kraštą ir laimėti Oskarą," užtikrintai pareiškė spaudai gamintojas. Jis neslėpdamas pridėjo, kad visi žino, jog jis nori laimėti Akademine premiją šiuo savo filmu.

Spangler pastebėjo, kad pasakojimas vystysis apie šį menišką trejetuką — senąjį, vidutinį ir jaunąjį dailininką. Tuo pat metu rutuliosis ir Amerikos istorija nuo revoliucijos iki nusileidimo mėnulyje.

"Šios šeimos talento paveldėjimas yra kažkas nuostabaus, įlėdęs gilius šaknis į meniškąją dirvą", pastebėjo Spangler laikraštininkams. "N.C. buvo tikras savo giminės "spiritus movens." Jis buvo savos rūšies Joe Kennedy.

S. S.

matytai programai pasibaigus, klausytojai plojimais "privertė" solistę padainuoti dar dvi dainas. Tie plojimais išprašyti priedai ir gėlių puokštės liudijo rečitalio gražų pasisekimą.

Pamaldos ir savaitės uždarymas Sekmadienį (VII.25) per kun. A. Rubiko aukojimas šv. Mišias, giesmes duetu giedojo kun. K. Senkus ir Gailiūtė-Spies. Pats celebrantas, kuris galėjo būti pavargęs visą savaitę per rytines Mišias besakydamas gilius pamokslėlius, savo nuoširdų brolišką darbą užbaigė, gal būt, prasmingiausiai žodžiu.

Uždaramajame posėdy po moderatoriaus iprasminančio žodžio, dalyviai pareiškė savo pagėdavimus dėl būsimų Lietuvos studijų savačių. Kadangi šiemet, Lietuvos b-nės valdybai nebegalint stipriai finansiskai pa remti savaitės, ją rengusių organizacijų didžiama taip pat supasavo, kilo siūlymas prie kitų savačių rengimo taip pat pritraukti pajėgesnių asmenų. V.Banaičis siūlė įsteigti akademiją ar draugiją, kuri Europoje rūpintųsi ne vien tik Liet. studijų savaiteimis. Dr. A. Gerutis siūlė bent vieną savaitę suruošti Šveicarijof. Kiti siūlė ateity diskutijas po paskaitų vesti ne visiems kartu, bet nedideliais būreliais.

Organizacinė komisija, kurią sudarė J. Barasas, Al. Griniene ir stud. P. Nevulis, pranešė, kad savaitėje buvo 138 lietuviai iš 10 kraštų, nors ne visi dalyvavo visą savaitę. Nors dauguma patys susimokėjo už butą ir valgi, tačiau be gautos 1.300 DM paramos, LF Bičiuliai dar turėjo sutelkti 3.000 DM (iš savo kasos ir pasiskolinti), kad būtų galima įvykdyti visą programą ir iš dalies apmokėti jaunųjų dalyvių pragyvenimo išlaidas.

Savaitės meninės programos komisiją sudarė V. Banaičis, Al. Griniene ir dail. Alf. Krivickas. Paskaitinės dalies diskusijoms su dideliu atsidėjimu ir taktu vadovavo dr. K.J. Ceginskas. Jojo sunkiausias darbas buvo sutelkti laiškais paskaitininkus, kurių paprastai žymi dalis atsisako dėl įvairių motyvų.

Stuttgarto lietuvių dėka, Stuttgarto radijas davė pasikalbėjimą su kai kuriais savaitės prelegentais (V. Banaičiu, dr. Z. Ivinskiu, dr. J. Jūraičiu), o televizija parodė ištraukų iš Toronto "Gintaro" lietuviškų šokių. Tai buvo naujiena, kokios kitose savaitėse nebūdavo. Belieka laukti, kad kas bent vieną savaitę užfiksuotų filmo juostoje.

J. Ž-kas

Kultūrinė kronika

● Kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės — K. Ališausko parašyta ir Pr. Čepėno suredaguota knyga iš spaudos išėis apie lapkričio mėnesį. Veikalas turės apie 500 puslapių. Apims kovas su bolševikais ir bermotininkais. Kai kurios kautynės aprašytos su visomis detalėmis. Daug brėžinių ir kautynių schemų. Bus ir iliustracijų. Autorius prie šio veikalą dirbo apie aštuonerius metus.

● Karolė Pažėraitė baigia rašyti romaną "Svetimi vėjai". Siužetas iš DP gyvenimo Vokietijoje.

Meno leidinių serija

Harcourt Brace Jovanovich leidykla New Yorke pradeda leisti seriją gausiai iliustruotų knygų apie garsiuosius menininkus. Pirmieji šeši tomai bus apie Bosch, Bruegel, Michelangelo, Titian, Monet, Manet, Degas, Van Gogh, Klee, Kandinsky, Picasso. Tomo kaina 6.95. Iliustracijos spalvotos ir tikslios.

GĖLĖS

Vestuvėms, banketams, laidotuvėms ir kitokioms progoms
GUZAUSKŲ
Beverly Hills Gėlinyčia
2443 W. 83rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

BRIGHTON
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HOME LOANS INSURED SAVINGS

Serving the Lithuanian Community 67 years with personal attention
4071 Archer Ave. (West of California Ave.)
Chicago, Illinois 60632 Tel. LA 8-8248

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
Trys Moderniškos Koplyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME

THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SŪNUS —
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GRowehill 6-2345 6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWnhall 3-2108-09
AIKŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS G. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 8-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-340

POVILAS J. RIDIKAS
4354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
4319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1188-1189

VASAITIS — BUTKUS
50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLYmple 2-1005

HAROLD BUKAUSKAS IR SŪNUS
649 East 162nd Street, South Holland
10821 South Michigan Avenue, Chicago
TEL. — CO 4-2228

We give you a little something extra for your money*

*like the highest rates

STANDARD FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Ill. 60632 • 847-1140
ASSETS OVER \$155,000,000. RESERVES OVER \$13,500,000.
OFFICE HOURS:
Monday, Tuesday, Thursday and Friday, 9 A.M. to 8 P.M.
Saturday, 9 A.M. to Noon • Wednesday, No Business Transacted

SPYGLIAI IR ROVĖLIAI

REDAGUOJA DR. S. ALIŪNAS

NOSIES REIKŠMĖ

Žmogaus gyvenime svarbiausias dalykas yra nosis. Ją moterys pudruoja arba kaišioja į ne savo reikalus, vyrai kartais gauna per nosį arba iš viso nosis subėdę kovoja už teisybę. Nosis yra nosis, todėl net Lietuvos kalbos žodyno VIII tome yra gana pavyzdžių. Taigi sakoma, nudžiūvė iš po pat nosies, įbedė nosį į knygą, ikišo nosį į istaigą ir greit išėjo, išvilko nosį iš bėdos, atseit pasveiko, nuleido nosį, taip sakant pralaimėjo, arba nukabino nosį ir nuėjo sau šalin, na, arba vyras su žmona arba kurie eina "steady" padiskutavo truputį karščiau reikalus ir vyras nuėjo nosį patempęs, taip sakant nepatenkintas, na, o kiek yra tokių kurie nosis riečia arba kurie per nosis gauna. Taigi, nosis žodyne yra labai pagerbta ir, suprantama, kodėl, nes nosis yra svarbiausias žmogaus veiksnys.

Žmogus nosį riečia, bet kaip gali nosies neriesti, jei taip sakant, tau pasisekė gerai apsimuoti ir apsižymuoti, kokias gerias vasarvietes išgyti ir tavo šėrai nenukrito tiek, kad reiktų nosį nukabinti. Arba kaip nosies ne riesti, jei kokioje salėje pagarsina pirmininkas, kad gerai iškepei pyragą arba gerai dešras su kopūstais išvirei. Žinoma, priseina nosį nukabinti, jei pokeryje ne taip susiklostė kortelė arba ne tas arklis tave sugundė kokiose lenktynėse ir tavo sumelę nunešė ne ant nosies, bet ant uodegos.

Spaudos diskusijose daugelis stengiasi iškelti savo nosį, o jei nesiseka iškelti, tai tada bandai kišti nosį į kito reikalus, kad vis kaip nors savo nosį galėtum iškelti. Žodžiu, nosies svarba yra begalinė ir, jeigu nebūtų kovos, tai būtų labai nuobodu žemėje, taip it turėtum vaikščioti nosį nukabinęs.

Nosies reikšmė yra nuostabi jau ir ta prasme, kad daugelis sako, jog parėjo nosim žemę ardamas, bet ta žemė vis dar nesuarta. Žinoma, galima būti kartais dėl ko nelaimingam ir tenka nosį šnypšti, bet jei kas nors pasiseka, tada galima nosį į alaus bokalą ar į skaičius stiklą įmerkti.

Žinoma, pasitaiko ir taip, kad nosis nudega saulėje, o kai kas nudega ne saulėje, bet nuo kokių karštų gėrimų, bet kiekvienas toks atvejis nebuvo per daug liūdnas ir todėl nėra reikalo nosį nukabinti.

Labiausiai nosis reikalinga kiš

L.M.

Kūrėjo problemos
Pieš. J. Dociaus

IŽYMI VIETA

Telšių rajono Kuršų kolūkio antroje brigadoje yra ižymi vieta. Iš pažiūros tai plynas laukas, ir tiek. Tačiau kolūkiečiai čia dažnai ateina. Pasiziūri, ar tebėra krūva plytų. Iš jų prieš keiserius metus turėjo būti pastatyta pirtis. Neteik vilties pamatyti naują pirtį, jie nutarė iš tų plytų pastatyti paminklą tiems, kas savo pažadų nevykdė.

L. Lileikaitis,
"Valstiečių laikraštis"

MERGAITE IR KILMĖ

— Senele, ar teisybė, kad tu buvai beždionė? — klausia mergaitė.
— Ne, aš niekad nebuvau beždionė, — sako senelė.
— Tai, tur būt, mano mama buvo beždionė.
— Ne! Nebuvo ir ji.
— Tai kodėl? Tikriausia buvo ta senelė, kuri gyvena Maskvoje, ji ir yra mūsų šeimos beždionė.

Šeimos idilija

IS MOKTYOJŲ STUDIJŲ SAVAITĖS LAIKRAŠČIO "TRUPINGRAUZYŠ"

— Mūsų miesčioniška kultūra: mėlynos kelnės ir rudi batai; valgis — į arbatą mirkoma duona. — R. Šilbajoris

— Kaimo duona visada gardesnė už mūsų pačių. J. Kavailūnas

— Mūsų jauniausieji, kurie dabar rašo, dar tebėra žvirbliai. — R. Šilbajoris

— Nelaimė su dvasios milžinais, kad jie negražiai nosį krapšto. R. Šilbajoris

— Kestutis Birutė griebte griebė prieš kelis šimtmečius ir tai nieko. — A. Baronas

— Jeigu nebežinau, ką sakyti, reikia visada sakyti "ir taip toliau". — St. Barzdukas

— Jei aš prisilaikytų visiško tikslumo (darydamas reljefinį žemėlapi), tai prie Vilniaus ir Gardino turėčiau Colorado kalnus. — J. Baublys

— Br. Krokio klausimas J. Baubliui: "Ar negalėtumėte pasakyti, kas ledynus stūmė?"

— Dabar namai jau ne namai, o rezidencijos. Kunigai nebelaiko mišų, o celebruoja. — A. Salys

PATARIMAI SENAM IR JAUNAM SPAUDOS DARBUOTOJUI

Šiais laikais sunku ką bepamokyti ar kam patarti, juo labiau sunku pamokyti kaip rašyti į laikraštį, kai visi daug didesnius darbus atlieka, pavyzdžiui pasirašinėja ant čekio. Rašymas šiais laikais nebėra koks ten užburtas kraštas, visi rašo, kad net miela, tik skaityk, atsiraitys rankovės. Ką čia ir kalbėti, tiesiog nesmagu šiais laikais ką nors mokyti, kai visi išmintingi, bet kadangi visi rašymo rankvedžiai seniai jau išsibaigė ir visi vadovėliai išparduoti, mes čia pateikiame eilę patarimų, kaip rašyti į laikraštį, tiksliau norime pakartoti, ką seniai esame minėję, nes juk jau priaugo naujų spaudos žmonių ir senieji turi savo spaudos žinias pakartoti. Taigi:

Rašydami laikraščiu mašinėle, eilutes suspausk taip, kad nenaudėtis redaktorius nesurastų jokios vietelės kokiai nors praleistai raidėi išprausti.

Naudok tokį popierių, kad, jei redaktorius norėtų ką nors pataisyti, jam būtina palietų rašalą, arba geriau rašyk ant sviestinio popieriaus, kad redaktorius jo negalėtų įkirsti nei rašalu, nei pieštuku.

Neskaityk savo išspausdinto rašinio ir nežiūrėk kaip pataisyta, visada daryk tas pačias klaidas, tai liudys tavo būdo tvirtumą ir pastovumą.

Jei rašai per kalke, tai redakcijai būtina atsitysk tą nuorašą, kuris neišskaitomas, o originalą pasilaikyk sau, juk niekas negali dalinti kitiems originalų. Rašydami mašinėle nesudėk lietuviškų ženklų, tegu redakcija susirinkusi svarsto ar žmogus pivė šieną ar sieną, ar buvo į svečius atėjęs muzikas ar muzikas.

Žurnalistas po posėdžio.
Pieš. J. Paukštienės

Imk spalvotą popierių, tegu linotipininkui akyse patavaruoja visokie gražumėliai.

Rašyk paprastu pieštuku, o jeigu sunku žiūrėti, kas parašyta, nesijaudink, tegu rektorai ir rinkėjai prisimena vaikystę, kai jie patys pradėjo rašyti pieštuku, o jei sunku išskaityti, tai niekis, tegu palaužo galvas ir atspėja autoriaus mintį.

Rašyk vien didžiosiomis raidėmis, tegu nežino ar buvo žemaitis, ar žemaitis.

Nepalik jokių paraščių, tai tik vaikams privaloma, jei paliksi vietas dar redaktorius sugalvos ką nors įrašyti.

Nepamiršk prie rankraščio, koks jis bebūtų, pridėti grasinančio laiško, kad nieko negalima taisyti.

Dr. S. Aliūnas

IKARO SONATA

Gerai, o baisiai geras baras,
Pasaulis eina nuostabyn
Ir išskrendi, tartum Ikaras,
Siek tiek į šonus, bet aukštyl.

Eini lyg rodos, kad plasnociū,
Lyg ten kokiais sparnais minties,
Ir lyg iš Gliaudos to ašočio
Alaus paėmęs, kaip ugnies.

Bet kaista prie namų makaulė
Ir ko drebė nebežinau.
Iš baimės, tartumėi nuo saulės,
Pradėjo leistis sparnai.

Ir kai žmona duris pradaro,
Teisniuos buvęs čia ir te,
Ir žūsta taip drąsa Ikaro
Savuos namuos po šlepete.

Mintys prakalbų pagerinimui

— Komunistas yra asmuo, kuris naudojami jūsų puodu, jūsų žąsiai virti.

— Nesugyventi su savo vyrų, tai natūralus dalykas, bet peštis su sužadėtinium, tai didžiausia kvailybė.

— Valties ant kranto neišbandysi.

— Nepamokančių knygų iš viso nėra: vienos žmonėms kelia, kitos — šunkelius parodo.

— Višta pakiltų į dangų, jei tenai vanagai nesilankytų.

— Dažnai bailaus zuikio alga įstaigoje didesnė už drąsaus liūto alga.

— Automobiliui reikia 2,000 varžtų, kad jis išsilaikytų vietoje, ir vieno stulpo, kad jie pabiryt greitkelyje.

Pakaruokis, — sako vyras žmonai, — tai yra tas jaunuolis, kuris pradeda eiti "steady". — Taigi šią virvę ir perduosiu kaip simbolį, sūnui.

KRITIKO PASTABUMAS

Kritikas į mėgėjos daininkės užklausimą, ar jis pastebėjęs, kaip jos balsas užpildęs visą salę:

— Taip, be to aš dar pastebėjau, kaip dalis klausytojų dingo iš salės, daugiau erdvės užleidami jūsų balsui.

— Pakaruokis, — sako vyras žmonai, — tai yra tas jaunuolis, kuris pradeda eiti "steady". — Taigi šią virvę ir perduosiu kaip simbolį, sūnui.

— Žmogus ant įkaitusios krosnies ilgai nesėdi.

Confucius

MEILĖS PRIEZASTYS

Ne už grožį ar sijoną
Myli Jonas Marijoną. —
Ne vienam ji drumsčia kraują —
"IMPORT" bazėj viešpatuoja...
J. Visockas
"Šluota"

Paieškojimai

Ieškau dienos vakarykštės, kai su vaikaisis krykštėm...
Matot, garbė prapuolė...
Prašom grąžinti —
Danguolė.

Reikalinga auklė angeliška
(Vaikučiai keturi)
Ir kad jinai mokėtų angliškai.
Gimdytojai geri.

Siųsk tą patį rankraštį penkiems laikraščiams, tegu gyvuoja lygybės principas, o jei išspausdins bent du, tai ir garsas bus didesnis.

Jeigu rašto neišspausdino bent savaitę, tuoj reikalauk, kad pasiūlytų kas ten įvyko, ko gero gal redaktorai visai nenuvokia, kokį svarbų raštą jie turi ir todėl delsia.

Nerašyk mašinėle, rašyk ranka, nes juk šiais laikais rankų darbas daug labiau apmokamas.

Taigi, jeigu šių kuklių principų laikysimės, bus mažiau visokių nesupratimų. Tikimės, kad ir Žurnalistų Sąjunga pritaris mūsų šiam pageidavimui. Jeigu ji pagalvos atvirksčiai negu čia parašyta, mes irgi nepyksime, nes juk ir žodį sula atvirksčiai paskaičius gaunasi ne vanduo, o alus.

Komunistų partijos bosas Brežnevas taip atgaivina kulto laikais sušaudytuosius. Tas darbas vadinamas rehabilitacija.

ATKIRTO

— Mano vaikas nori žinoti, kur aš bijau kutenimo.
— Ar pasakei jam?
— Tegul jis pats suranda.

NEGYVENAMOJ SALOJ

— Ką darytų du vyrai ir moteris, jei asirastų negyvenamoj saloj?
— Jei tai būtų... anglai — visiškai nesikalbėtų, nes formaliai nesupazindinti; italai — abu pirštusi vedyboms; ispanai šauktų vienas kitą dvikovon dėl moters; vokiečiai — vienas moterį vestu, o kitas atliktų apeigas; prancūzai — moteris ištėktų už vieno, o su kitu draugautų; rusai — moteris ištėktų už to, kurio nemylėtų, o paskui visi trys sėdėtų ant jūros kranto ir dainuotų liūdnas dainas.

DRAUGYSTES PRIEZASTIS

Užsienietis Brazilijoje stebi, kaip visur susitikę žmonės glėbėsčiuojasi, ploja viens kitam per pečius, per pilvą, per nugarą ir beveik su ašaromis akyse šaukia: "Men karo amigo!"

— Tai ne žmones, o angelai! — pagaliau pareiškia užsienietis.

— Taip, — paaiškina gidas, — bet ar jūs žinote, kodėl jie tai daro! Jie apčiupinėja vienas kitą, kad galėtų nustatyti, ar jis turi ginklą.

PLAUKAI IR VAISTAI

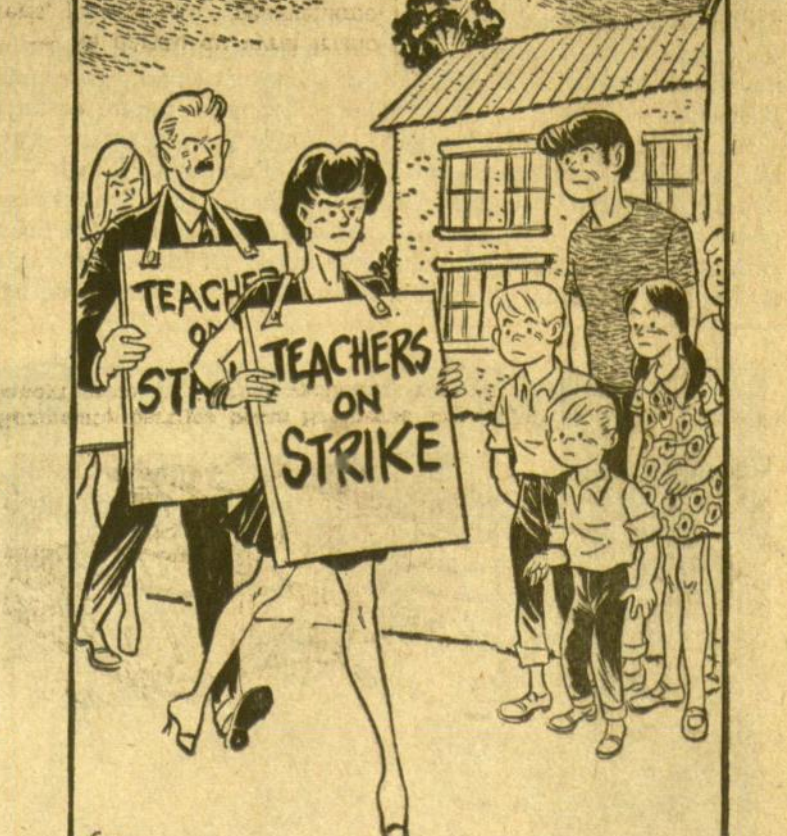
Plikagalvis užėjo į vaistinę ir paprašė vaistų plaukam užauginti.

— Ar norite didelę butelį ar mažą? — užklausk vaistininkas.

— Mažą, — staiga atsakė pilielis. — Man nepatinka šių dienų perilgi plaukai.

KLAUSIMAS

Rytą žmona užpuola vyrą:
— Ką vakar gėrei, kad toks girtas buvai?
Vyras ilgam nutyla.
— Tai kodėl neatsakai?
— Per sunkus klausimas! Geriau paklauskit, ko vakar negėriau.

Kai mokiniai streikuoja nukenčia nuo mokytojų bausmių, kai mokytojai streikuoja mokiniai taip pat nukenčia.

KELIAS Į DANGŲ

Biblijos aiškintojas atvyko į didmiestį skaityti paskaitos ir paklydo. Gatvėj susitikęs berniuką, klausia jo:

— Vaikeli, ar negalėtum parodyti man kelio į salę? — Jis vaikui pasakė ir salės pavadinimą.

— Ką gi darysi ten? — klausia berniukas.

— Turiu salėj susirinkusiems skaityti paskaitą "Kelias į dangų".

— Bet, jei nerandi kelio į salę, tai kaip gi nurodysi žmonėms kelią į dangų?!

— Sode pusračiu dar tebestovėjo tušti stendai, kuriuose buvo iškabinti dailininkų kūriniai.

VI. Ramojus

Tarptautinių žodžių žodynėlis

Rezidencija — tai namas, kuriame yra salonas ir vonia.

Dialogas — kalbos po monologo be prologo ir epilogo.

Dispečeris — didesnis už formoną.

Buldozeris — ne buldogas, bet mašina, valdoma draiverio.

Aisbergas — tai nėra aiskrimas, nors ir vienos kilmės.

Limitas — dar neišvogtos prekės.

Simpoziumas — tik akademiškų vartojamas graikų slaptas žodis.

Operuoti — išpiauti inkstą, ar kitą organą (būna ir karo operacijos).

Kitchensink — baleika.

Bai-bai — nuo žodžio "baikos".

Šiur ir okei — visiems jau žinomi.

Bėda (iš rusų) — reiškia vargą su žargonais.